

॥ वरद उस्त प्रभु तमारो, सदाय रडेजो जवनसडारो ॥

॥ अध्यात्म ॥

(आध्यात्मिक विकासनी नवी ज क्षितिज भोलतुं मासिक)

संस्थापक : परम पूज्य योगेश्वरज

प्रकाशक : सर्वमंगल येरिटेभल ट्रस्ट

आद्य तंत्री : श्री नारायण ज्ञानी

संपादक : श्री तरला देसाई-डॉ. अरुणा ठाकर

व्यवस्थापक : श्री आशिष वी. गोहिल P.7990945460

मुद्रण : राधेश्याम प्रिन्टींग प्रेस, LIG 167, आनंदनगर, भावनगर-५

लेभो मोकलवानुं स्थान : ३०१/मूर्तिधाम ग्रीम्स, भगवती नर्सरीनी बाजुमां,
डी.के.पटेल होल सामे, नारणपुरा, अमदावाढ-१३

अध्यात्म' ईमेल ओड्रेस : avgohil1@gmail.com P.9428222357

वेब साईट 'SWARGAROHAN.ORG'

ग्राहकोने 'ग्राहक नंबर' सरनामा साथे लभवामां आवे छे ते नोंधी लेवो.

'अध्यात्म' दर मासनी १७ तारीजे प्रसिद्ध थशे.

आ अंकना टाईटल पेईज साथे कुल पानां ६८.

छूटक नकल ८-००। आखवन २५१/-

विदेशमां वार्षिक रू. १६५०/-। आखवन १६,५००/-

'अध्यात्म'मां अध्यात्मविषयक लेभो, भजनो, गीतो आवकार्य छे.

'अध्यात्म'नुं वार्षिक लवाजम बंध करेल छे. तेने बढले नवा बननार ग्राहके

ओछांमां ओछा बे वर्षनुं लवाजम रू. ५०/- भरवानुं रडेशे.

आ लवाजम ड्राफ्ट अथवा मनीओर्डरथी नीयेना सरनामे मोकलवानुं रडेशे :

सर्वमंगल येरिटेभल ट्रस्ट

'स्वगरोछण', दांता रोड, अंबाज. ता. दांता, ज : बनासकांडा

पिन कोड : ३८५११० फोन नं. ०२७४८-२६२२६८

॥ जप विशे ॥

प्रश्न : जप करीने कोई कोई साधको कोई दुन्यवी
वस्तुनी सिद्धि करे छे अे सायुं छे ?

उत्तर : केटलेक अंशे अे सायुं छे. अेवा जपने
अनुष्ठान पण कडेवामां आवे छे. केटलाक
साधको बीजने माटे पण जप के अनुष्ठान
करता डोय छे. अेथी कोईकोईवार धार्या
लाभ थाय छे पण भरा. छतां पण अेवां
अनुष्ठान आत्मविकासनी दृष्टिअे बहु
आवकारदायक नथी. जवन बहु टूंकुं छे,
जडपी छे ने करवानुं काम धशुं मोटुं छे.
अेटला माटे समजु साधकोअे बीज बधी ज
आवडतोमांथी मनने पाछुं वाणी लई,
परमात्मानो ज साक्षात्कार करवानो प्रयास
करवो जेईअे.

—श्री योगेश्वरज

'धर्मनो साक्षात्कार'

॥ ॐ योगेश्वराय नमः ॥
॥ ॐ मा सर्वेश्वर्यै नमः ॥

॥ ‘એપ્રિલ’ના અંકની વિશેષતા ॥

(પરમ પ્રેમમયી ‘મા’ની ગંગાજીની સંનિધિથી સુગંધિત !)

“લોકોના સંસર્ગથી જાણે મારું ચૈતન્ય ઓછું થઈ જતું હોય એમ મને લાગે છે. મને તો એકાન્ત, એકાન્ત અને એકાન્ત જ સદાસર્વથા પ્રિય છે. મારો આનંદભંડાર તો એકાન્તમાં જ પ્રકૃતિમાતાના શુદ્ધ સ્વરૂપમાં જ સચવાઈ રહે છે. માટે હું ગંગા નદીને કિનારે કે વિજન અરણ્યમાં થોડા દિવસ રહી આવું છું.”

—સ્વામી રામતીર્થ

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૩

અનુક્રમ

નિવેદન	૫
૧. શ્રીયોગેશ્વરકથામૃત	‘મા’ સર્વેશ્વરી ૬
૨. ‘સ્વર્ગારોહણ’માં પૂજ્યશ્રી ‘મા’ની જપયાત્રા	કનુભાઈ આજરા ૧૦
૩. કર્પૂરવનમાં પૂ. ‘મા’નો જન્મતિથિ-મહોત્સવ	સંકલન ૧૩
૪. શ્રીશૈલમ્ તીર્થનું માહાત્મ્ય	૧૮
૫. શ્રી યુક્તેશ્વરગિરિ અને યોગાનંદ	સંકલન ૨૪
૬. ૨૦૧૮-પનામાની યુવાધ્યાનશિબિર	૩૩
૭. ‘યોગજ્યોતગૌરવ’-શિષ્યવૃત્તિ વિતરણ સમારોહ	૬૨

‘મહાત્માઓના ચરણોમાં પ્રણામ કરવા તીર્થો, સમુદ્રો અને દેવતાઓ આવતા હોય છે’ આવી જનશ્રુતિમાં મને અતિશયોક્તિ જણાતી. કારણ કે પાણી અને પહાડને કંઈ પગ નથી હોતા કે જ્યાં મહાત્માઓ રહેતા હોય ત્યાં પહોંચી જાય. પણ હવે મને સમજાય છે કે, પવિત્ર જળ, વિભૂતિ, કુંકુમ બધું ભક્તો લઈ આવે ત્યારે ભગવાન (શ્રી રમણ) એનો સ્વીકાર કરતાં કહે છે કે, ‘એ આવ્યાં છે.’ એટલે સ્પષ્ટ થઈ જાય છે કે, ‘ધર્મ એક વસ્તુ છે અને એનો મર્મ કંઈ જુદી જ વસ્તુ છે.’

૪

અધ્યાત્મ

નિવેદન : ગંગાજી સાથે પૂ. 'મા'નો સહજયોગ

ગંગાજીમાં ડૂબકી લગાવી કોઈ પુણ્ય કમાઈ લેવા, સ્નાન કરી પ્રક્ષાલિત થવા કે તરીને કશુંક સિદ્ધ કરવા નહીં પણ સતત વહેતી ગંગાજીના વહનનો એક અંશ બની રહેવાનું જે પસંદ કરે. સ્થૂળ નમન કરીને નહીં પણ 'નમન' (ન-મન) બની, જે એકાકાર-એકરૂપ થઈ જઈ કૃતાર્થ બને એ પરમ પ્રેમમયી 'મા' સર્વેશ્વરીનું 'ગંગાદર્શન' એટલું તો અદ્ભુત, અલૌકિક અને શુચિતાનો સંચાર કરનારું હોય છે કે એ નિહાળવા ચર્મચક્ષુ અપર્યાપ્ત નીવડે. સમગ્ર ચેતનાથી જ એ મંગલ દૃશ્ય આત્મસાત્ કરી શકાય.

પૂજ્યશ્રી 'મા' જે કોમળતાથી ગંગાજલમાં પદાર્પણ કરી, ગંગાજીને જે વિનમ્રતાથી પ્રણામ કરે છે, જે નજાકતથી એ પવિત્ર નીરનો સ્પર્શ વધાવે છે, મસ્તકે ધારે છે, આચમન કરે છે અને ખળખળ વહી જતા જળ સાથે જે સહજભાવથી અનુસંધિત થાય છે; અનન્ય પ્રેમભાવથી જે રીતે સંલગ્નતા અનુભવે છે. એ સર્વ એક ચૈતન્યતત્ત્વના અન્ય ચૈતન્યતત્ત્વ સાથેના નાતાને એક અભૂતપૂર્વ ગરિમા અર્પે છે.

અત્યારે તો બહુધા 'મૌન એકાંત'માં રહીને અનવરત જપથી ગંગાજીના કલકલ નિનાદને નીરવતાનો અર્ધ્ય ધરતાં 'મા' સંબંધસૂચક કે સંબંધવાચક સંજ્ઞા પણ ઓગાળી, અહમ્નું રૂપાંતર 'ઐ'માં કરી રહ્યાં છે.

શાન્ત, પવિત્ર, મંગલ, શીતળ અને પ્રસન્ન ગંગાપ્રવાહ સાથે સંપૂર્ણપણે સાયુજ્ય સાધી, સહજયોગ રચતાં પૂજ્યશ્રી 'મા'ના શ્રીચરણમાં કોટિ કોટિ પ્રણામ.

॥ શ્રી યોગેશ્વરકથામૃત ॥

દક્ષિણ આફ્રિકાનો પુણ્યપ્રવાસ—દિન ૬૪

તા. ૧૯-૧-૮૩, બુધવાર, માગશર સુદ પાંચમ ૨૦૩૯

જોહાનિસબર્ગ-લેનેશિયા

સવારે સાડા ત્રણે સ્નાન કરીને પૂ.શ્રી ઓરડામાં આવી જાય છે. લાઈટનો પ્રકાશ પૂ.શ્રીને ગમતો જ નથી. અંધારામાં જ દરરોજની જેમ વ્યાયામ કરે છે, ને પછી મંત્રજપ માટે બેસે છે.

લેખન નિયમિત થાય છે. આજે અહીંની સોનાની ખાણ જોવા જવાની વાત છે. પણ પૂ.શ્રીને તે જોવાની ઈચ્છા નથી થતી. ખૂબ આગ્રહ થતાં પૂ.શ્રી પરમશક્તિની ઈચ્છા જાણી લે છે. પરમશક્તિ નીચે મુજબની સૂચના પૂ.શ્રીને આપે છે.

સોનાની ખાણ જોવા નથી જવું આપણે. આરામ કરીશું અહીં.

સ. (સર્વેશ્વરી) ભલે જાય, બીજાં સાથે. હરકત નથી. આપણે નથી જવું.

નથી જવું.

તા. ૧૯-૧-૮૩, બુધવાર.

તેથી પૂ.શ્રી હવે સોનાની ખાણ જોવા નહીં આવે. મારે તે ખાણ જોવી છે. મને જોવા જવાની સૂચના મળે છે. જેથી આજે બે વાગ્યે તે જોવા જવાનું બનશે.

એક ને પંદર મિનિટે અમે ગાડીમાં બેસીને શ્રી મગનભાઈ અને જયમતીબેન સાથે લેનેશિયા અને જોહાનિસબર્ગની વચ્ચે

મેઈનરીડરોડ આવે છે ત્યાં પહોંચ્યાં. એનું નામ ધિ ગોલ્ડ માર્ઈન મ્યુઝિયમ. સોનાની ખાણનું એ મ્યુઝિયમ હતું.

ટિકિટ લેવાની હોય છે. તેની સાથે પીળા રંગના નાનાં ગોળ સ્ટીકર આપવામાં આવ્યાં, જે અમે અમારાં કપડાં ઉપર લગાડી દીધાં. પીળા રંગના સ્ટીકરવાળાંની એક ટુકડી સાથે એક ગાઈડ ભાઈ આવ્યા.

સૌ પ્રથમ એક નાના ઓરડામાં અમને બેસાડ્યાં અને ત્યાં માર્ઈન-ખાણને લગતી ફિલ્મ બતાવી, જે પંદર મિનિટની હતી.

ત્યાંથી મ્યુઝિયમ જોવા એક મોટા હોલમાં લઈ ગયાં. ત્યાં ખાણમાંથી નીકળતા પથ્થરો કે જેમાં સોનાના કણો દેખાય તે નમૂના બતાવ્યા. કેવા સાધનોથી ખાણમાં કામ કરવામાં આવે છે તે સાધનો બતાવ્યાં. વળી, થોડીવાર નાનકડી રેલગાડીમાં પણ બેસવાનું થયું. બીજા હોલમાં, સોનાની ખાણમાંથી સોનાની ભૂકીવાળા પથ્થરોને કેવાં સાધનોથી બહાર કાઢે છે, કેવી રીતે તેના ટુકડા થાય છે, ભૂકો થાય છે, તે માટેની મશીનરીના નમૂના ઈલેક્ટ્રિકથી હલનચલન કરતા હતા તે જોવા મળ્યાં.

પથ્થરનો જે બારીક ભૂકો થઈ જાય તેમાં પાણી રેડવામાં આવે અને વોટરવર્ક્સના જેવા મોટા કૂવામાં તે પાણીનો સંગ્રહ થાય. તેમાંથી સોનાની ભૂકી રેતી કરતાં સાત ગણી ભારે હોવાથી પાણીની નીચે બેસી જાય. વળી, ભીના કાદવમાં કેમિકલ નાખવાથી પણ સોનું છૂટું પડે છે.

તે છૂટો પડેલો સોનાનો રસ બીજા મશીનમાં અમુક ગરમીથી ગરમ કરવામાં આવે. પછી તેની ઈંટ બનાવવામાં

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૭

આવે. તે ઈંટ ઘણી વજનદાર હોય છે. તે પ્રક્રિયા પણ અમને બતાવવામાં આવી. સોનાનો સુંદર ચળકતો રસ એક ઈંટ આકારના બીબામાં રેડવામાં આવે. આવી સોનાની એક ઈંટ લાખ રેન્ડની કિંમતની થાય એમ જણાવવામાં આવ્યું.

૧૮૮૬માં જ્યોર્જ હેરીસન અને જ્યોર્જ વોકર નામના બે ભાઈઓએ સોનાની ખાણ આ દેશમાં શોધી ત્યારે તેઓ કેવાં જૂનાં સાધનોથી ખાણમાં કામ કરતા તે પણ ત્યાં જોવા મળે તેવી વ્યવસ્થા છે. જૂનો તંબુ, ખાંડી-દસ્તો જેમાં પથ્થરને ખાંડે પછી તેને નાના માટીના વાસણમાં પાણીની મદદથી સોનું છૂટું પાડવાના પ્રયત્ન કરે તે પણ બતાવવામાં આવ્યું.

છેવટે, જમીનની અંદર બે હજાર મીટર ઊંડી ખાણ હતી ત્યાં જવાનું બન્યું.

ખાણમાં જતાં પહેલાં જુદા બૂટ, પીળો પ્લાસ્ટીકનો કોટ પહેરવો પડે. પાછળ કમર ઉપર વજનદાર ચોરસ બેટરી પટ્ટાથી બાંધવી પડે કે જેની સાથે એક લાઈટ હોય. તે બધું સૌએ પહેરી લીધું. ત્યારબાદ ૨૨૦ મીટર ઊંડી ખાણમાં અમને લીફ્ટથી લઈ જવામાં આવ્યાં, જ્યાં બે કિલોમીટર અંદર ચાલવાનું હતું. ત્યાં બધી સમજ આપવામાં આવી.

ખાણમાંથી સોનું શોધવાની જે આખી યોજના છે તે ખૂબ ખૂબ મહેનત માગી લે તેવી છે. ત્યાં એ બધું જોતાં એમ થતું હતું કે, ઈશ્વરદર્શનની સાધના આ સોનું શોધવાની સાધના કરતાં તો ઘણી સરળ છે.

ખૂબ ભયંકર મહેનત હતી. એ કામ ખાણની અંદર જીવના

૮

અધ્યાત્મ

જોખમે કરવાનું હતું. તેનો આજે આ બધું જોતાં ખ્યાલ આવ્યો.

અહીં આફ્રિકન નૃત્ય પણ આફ્રિકન કલાકારો બતાવતા હોય છે. જોકે, આજે થોડું મોડું થવાથી તે નૃત્યનો શો અમને જોવા ન મળ્યો.

પાંચ વાગી ગયા હતાં. થાક ને તરસ લાગ્યાં હતાં. ઘરે આવતાં તો છ વાગી ગયા. ગરમ પાણીથી સ્નાન કરી લીધું. થાક ઓછો થયો. ધ્યાનની બેઠક બાદ પ્રવચનમાં જવાનું બન્યું. ત્યાં ફૂલહારથી અમારું બન્નેનું સ્વાગત થયું.

અંગ્રેજી પ્રવચનમાં અંગ્રેજ ભાઈબહેનો પણ આવતાં હતાં. પલાંઠી વાળીને નીચે બેસતાં હતાં. પ્રવચન બાદ તેઓ ભારતીય પદ્ધતિથી પ્રણામ પણ કરતાં હતાં. આ તેમની વિશેષતા હતી.

પ્રવચન ખૂબ સરસ હોય છે એવી છાપ લઈને શ્રોતાઓ જાય છે. સંચાલકો આભાર માનતાં કહે છે કે, મહાત્માજીને જે સંસ્થાઓએ બોલાવ્યા છે તેમણે ખૂબ અદ્ભુત કામ કર્યું છે. અમને લાભ અપાવ્યો તે માટે ફરી તેમને અભિનંદન. રોજિંદા જીવનની વાતો ઉપરથી ધ્યાનની સુંદર સમજ આપી તે બદલ મહાત્માજીનો તો ખૂબ ખૂબ આભાર.

પ્રવચન બાદ ઉતારા ઉપર આવી ગયાં. એક-બે વાતો કરી દરરોજની જેમ ‘કાલે મળીશું’ એમ કહી પૂ.શ્રીએ સૌને વિદાય આપી. ઓરડામાં આવી, દૂધ પીને આરામ કર્યો.

હરિ: ૐ

—‘મા’ સર્વેશ્વરી

॥ ‘સ્વર્ગરોહણ’માં પૂજ્યશ્રી ‘મા’ની જપયાત્રા ॥

વર્ષોથી રાત્રે પૂ.શ્રીમા જપયાત્રા કરે છે. સ્વર્ગરોહણના પ્રવેશદ્વારથી લઈને કુટિયા સુધી આખું સ્વર્ગરોહણ મંત્ર જપથી, પ્રાર્થનાથી, સ્તુતિ અને બાવનીથી ધબકતું હોય છે. સ્વર્ગરોહણના મુખ્ય પ્રવેશદ્વારથી પ્રભુ જ્યાં બધાનો સત્કાર કરવા ઊભાં છે ત્યાં સુધી ભાઈઓ જપયાત્રા કરે છે. ભાઈઓના નિવાસ્થાન આગળ જે ખુલ્લો મોટો પટ્ટો છે તેમાં પૂ.શ્રી મા જપયાત્રા કરે છે. બહેનોના નિવાસની આગળ જે ખુલ્લો મોટો પટ્ટો છે. ત્યાં બહેનો જપયાત્રા કરે છે. કુટિયામાં પણ ભક્તો પ્રણામ કરે છે. અને કુટિયાની પ્રદક્ષિણા પણ કરતા હોય છે. આખું સ્વર્ગરોહણ જપયાત્રામાં મસ્ત થઈ ને મહેકતું હોય છે. ત્યારે સ્વર્ગરોહણમાં રાતરાણીની સુગંધ વાતાવરણને વધારે ચૈતન્યમય કરવામાં પોતાનો આગવો ભાગ ભજવે છે. આખું વાતાવરણ સુગંધથી મહેકતું હોય છે. એવા દિવ્ય વાતાવરણમાં પૂજ્ય શ્રી મા મધ્યમાં જપયાત્રા કરે છે. અને ભક્તો આગળ પાછળ જપયાત્રા કરતાં હોય છે.

આ વર્ષે ૨૦૧૮ના પહેલા દિવસે અને ૨૦૧૭ના અંતિમ દિવસે પૂ.શ્રી મા સાથે ભક્તો એ બે કલાક જપયાત્રા કરી હતી દુનિયા ડિસેમ્બર ૩૧ની ઉજવણી કરતી હતી ત્યારે સ્વર્ગરોહણ જપયાત્રાથી ધબકતું હતું. સરેરાશ ભક્તો ૮ કિલોમીટરની જપયાત્રા કરતા હતા. પ્રણામ જેવી રીતે પૂ.શ્રીમાની આગવી પ્રણાલિકા છે તેવી જપયાત્રા પણ પૂ.શ્રીમાની આગવી પ્રણાલિકા

છે. જપયાત્રામાં ભક્તોને પૂ. 'મા'નાં મન મૂકીને દર્શન થાય છે. દિવ્ય વાતાવરણની અલૌકિક આનંદની પ્રાપ્તિ પણ થયા કરે છે. મન એક પ્રકારની શાંતિ અને હાશનો અનુભવ કરે છે. દિવ્ય વાતાવરણમાં મસ્ત બનીને ભટકવાનું ભૂલી જાય છે. શાંતિથી વધારે શાંતિ તરફ જવાની પૂર્ણ તૈયારી માટે સજ્જ થઈ જાય છે. કોઈ કોઈ દિવસ જપયાત્રા વખતે જ્યાં જરૂરી લાગે ત્યાં નાનું મોટું કામ હોય તો પૂ.શ્રી મા ઊભાં રહે છે. અને ઈશારાથી કામ બતાવે છે. અને ભક્તો હોંશે હોંશે કાર્ય પૂરું કરે છે. વધારાની લાઈટ બંધ કરવાની હોય કોઈ જગ્યામાં બિનજરૂરી વસ્તુને તેના યોગ્ય સ્થાને મુકવાની હોય તેવું કાર્ય ભક્તો માત્ર પૂ.શ્રી માના ઈશારાથી કરતા હોય છે. વર્ષો થી જપયાત્રામાં સહભાગી થવાનું મળે છે એ પૂ.શ્રી માની કૃપા જ છે. જપયાત્રામાં ભક્તો સતત જપ પ્રાર્થના, સ્તુતિ, બાવની મા પ્રભુને અર્પણ કરતા રહે છે.

શાસ્ત્ર અને સંતો કહે છે : 'ચરૈવેતિ ચરૈવેતિ', એટલે 'ચાલ્યા કરો ચાલ્યો કરો'. સતત ને સતત તમારી પરમસખા તરફની યાત્રા ચાલુ રાખો. આ સંદેશ જપયાત્રા નિત્ય નિરંતર ધર્યા કરે છે. 'પ્રણામ' જેવી રીતે તંદુરસ્તીને સારી રાખવામાં મહત્ત્વનું કામ કરે છે. તેવી જ રીતે જપયાત્રાનું એક આગવું મહત્ત્વ છે. ચાલવાના તો ઘણા ફાયદા છે જે સહજ જપયાત્રામાં મળી જાય છે. પરમ સખાને જીવનમાં પ્રગટ કરવાનું કોઈ સહેલું સાધન હોય તો તેમાં સમર્થ મહાપુરુષના સાન્નિધ્યને કહી શકાય. તે સાધનામાં જપયાત્રાની ગણતરી જરૂર કરી શકાય. જેમાં

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૧૧

પ્રગટ પૂ.શ્રીમાનું સાન્નિધ્ય સતત મળતું હોય છે. શિયાળામાં ખૂબ ઠંડી હોય તો પૂ. 'મા' બપોરે જપયાત્રા કરતાં હોય છે. તે સમય મોટાભાગે ૩.૦૦ થી ૪.૦૦નો હોય છે. સ્વર્ગારોહણથી વિદાય થનાર ભક્તોને પૂ.શ્રીમાનાં દર્શન જપયાત્રામાં કરીને જવાનો આનંદ હોય છે. એવી જ રીતે જે ભક્તો આવતા હોય છે. તેમને પણ જપયાત્રામાં પૂ.શ્રીમાના દર્શનથી આનંદ થતો હોય છે. આવતાંની સાથે પૂ.શ્રીમાના દર્શન થવાથી પોતાને ધન્ય માને છે.'

'જપયાત્રા' પૂ.શ્રીમાના ઘડિયાળના સમયે શરૂ થાય અને પૂ.શ્રીમાના ઘડિયાળના સમયે પૂરી થતી હોય છે. રોજ મોટા ભાગે એક કલાક જપયાત્રા ચાલતી હોય છે. જેવી જપયાત્રા પૂરી થાય કે ભક્તો સમૂહમાં નવમંત્રનું ગાન કરે છે અને જપયાત્રા પૂરી થાય છે. આ જીવન પણ યાત્રા છે ને ? ક્યાં ને ક્યારે પૂરી થશે ક્યાં ખબર છે ? જપયાત્રામાં મંત્રજપ-પ્રાર્થના ને સ્તુતિની મૂડી બાંધી લઈએ. જે જીવન જીવવા જડીબુટ્ટીનું કામ કરે ને જીવને જ્યોતિર્મયી કરે એવી પૂ.શ્રી મા-પ્રભુને પ્રાર્થના !

—શ્રી કનુભાઈ આજરા

'કોઈ એક જ અક્ષરનો મંત્ર થઈ શકતો હોય તો એ 'મા' છે. કોઈ બે અક્ષરનો શબ્દ મંત્રકક્ષાએ હોય તો તે 'ગુરુ' છે.'

૧૨

અધ્યાત્મ

॥ કર્પૂરવનમાં પૂ. 'મા'નો જન્મતિથિ મહોત્સવ ॥

પ્રભુ શ્રી યોગેશ્વરજી કહેતા : 'કર્પૂરવન તો ગુજરાતનું વૃંદાવન છે. કર્પૂરવનમાં જમવા માટે જે પતરાળાં આપે તે ખૂબ મોટાં, કર્પૂરવનના ઘર પણ ખૂબ મોટાં એમ કર્પૂરવનના ભક્તોના દિલ પણ ખૂબ મોટાં, આ એ ધરતી છે. જ્યાં પરમાર્થી જેવી વિશેષ વ્યક્તિનો જન્મ થયો. જેમણે પૂ.શ્રી 'મા'ને બધાની વચ્ચે દંડવત્ પ્રણામ કર્યાં ને જાણી લીધું કે પૂ. 'મા' કોઈ સામાન્ય નથી. 'મા ભગવતી' પોતે છે. શ્રી કાલીદાસદાદાને અને ભીખીબાની આ ભૂમિ છે. ૧૯૯૫માં પૂજ્ય શ્રી 'મા' સુરતની બાજુમાં વાવ ગામમાં હતા. આશાબેન ભક્તને ત્યાં ત્યારે દિવ્યલોકમાંથી કાલીદાસ દાદાને ભીખીબા પૂજ્ય 'મા' સામે પ્રગટ થાય છે. અને કહે છે 'અમે ધન્ય છીએ. તમે અમારા પરિવારમાં જન્મ લીધો.' એવા પરિવારમાં જન્મ પામેલ પૂજ્ય શ્રી 'મા'ના મોટાબેન શ્રી સુશીલામાસીને અમેરિકામાં વિચાર આવ્યો કે આ વર્ષે પૂજ્ય શ્રી 'મા'નો ૭૫મો પ્રાગટ્ય અમૃતમહોત્સવ બધા ભક્તો પરદેશના ને ભારતમાં ધામધૂમથી ઉજવવાના છે. તો અમારે કર્પૂરવનમાં તિથિ પ્રમાણે કારતક સુદ બીજના દિવસે ભવ્ય રીતે માનો જન્મદિવસ ઉજવવો. પૂજ્ય માને અમેરિકામાં અવારનવાર ફોનથી વાત કરીને શ્રી સુશીલામાસી પૂજ્ય 'મા'ની પરવાનગી લેવા માટે વાત કહ્યા કરે. પરંતુ પૂજ્યશ્રી 'મા' હા પાડે નહીં. પૂજ્ય 'મા' પૂછે છે સુશીલામાસીને કે, 'આ તમારી અંતિમ ઈચ્છા છે?' તો

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૧૩

સુશીલામાસી કહે; 'ઘણી બધી અંતિમ ઈચ્છા છે તેમાંની આ એક છે.' અને શ્રી સુશીલામાસીની ભાવનાને માન આપીને સ્નેહાભિષેકપર્વમાં કર્પૂરવનમાં કારતક સુદ બીજના દિવસે તિથિ પ્રમાણે પૂજ્ય શ્રી માનો જન્મદિવસ ઉજવવાની પરવાનગી આપી. અને જાહેર આમંત્રણ પૂજ્ય શ્રી 'મા'એ બધા ભક્તોને કર્પૂરવનના ઉત્સવમાં જવા માટે આપ્યું.

પૂજ્ય શ્રી 'મા'એ આમંત્રણ આપ્યું હોય ને કોને જવાનું મન ના થાય? તા.૨૪/૧૧/૨૦૧૯ને શનિવારના રોજ ઉત્સવની શરૂઆત થઈ ઘણા ભક્તો આગળના દિવસે પણ રાત્રે આવી ગયેલા. તેમની રહેવાની વ્યવસ્થા ખૂબ સરસ હતી. તા.૨૪/૧૧/૨૦૧૯નું સવાર પડે છે. અને ભક્તોના મનઅંતરે અપાર ઉત્સાહ ને થનગનાટ છે. કર્પૂરવનના કાલીમંદિરને આજે શણગાર્યું છે. તોરણ ને મંડપ બંધાયાં છે. મંડપમાં ગાદલાં ને ખુરશીની હાર લાગી છે. પૂજ્ય શ્રી 'મા'ની સરસ મજાની શણગારેલી પાલખી તૈયાર કરી છે. ફૂલોની વચ્ચે, ગુલાબોની વચ્ચે ઘેરાયેલા મા-પ્રભુનાં સ્વરૂપો જીવંત લાગે છે. કાલીમંદિરની અંદર અને બહાર સરસ મજાનાં પૂજ્ય શ્રી 'મા'ના સ્વરૂપો સાથે સુવાક્યો લખ્યાં છે. પૂજ્ય શ્રી 'મા'ના સ્વરૂપની બેઠક માટે પારણું પણ તૈયાર કર્યું છે. સવારમાં ૭ વાગ્યે પ્રોગ્રામ શરૂ થઈ જાય છે. સવારમાં પૂજ્ય શ્રી પ્રભુ અને પૂજ્ય શ્રીમાનું પૂજન થાય છે, અલ્પાહાર ને પ્રણામ પછી પાલખીયાત્રા નીકળે છે. સુરતના યુવાન ભાઈઓ બે દિવસથી આવી ગયા હતા.

૧૪

અધ્યાત્મ

સંગીતના તાલે સંકીર્તન કરવા માટે જે જરૂરી હોય તે બધી વ્યવસ્થા કરી રાખી છે.

કાલીમંદિરમાંથી શ્રી યોગેશ્વર પરિવારની પરંપરા પ્રમાણે નવમંત્ર ગાનથી પાલખીયાત્રાની શરૂઆત થાય છે. જે ભજનો ગાવામાં કુશળ છે. તેવા ભક્તો સુંદર મજાની ધૂનો ગવડાવી રહ્યાં છે. પાલખીયાત્રા કર્પૂરવનની ઝંઝા પ્રાથમિક શાળામાં પહોંચે છે. શાળાના બાળકો હારબંધ બંને બાજુ ઊભા છે. શિક્ષકગણ ને બાળકો બધા પાલખીમાં બેઠેલાં ને ચરાચરમાં વ્યાપેલા પૂજ્ય ‘મા’નું પૂજન સ્વાગત કરે છે. જે પાલખી ઉપાડે છે તે બૂટ ચંપલ પણ પહેરતા નથી. સંકીર્તનની મસ્તીથી પાલખીયાત્રા શ્રી સુશીલામાસીને ઘરે પહોંચે છે. બધા અગિયાર પ્રણામ કરે છે. પૂ.શ્રી‘મા’નું પૂજન થાય છે. આરતી થાય છે. પાલખીને આજે તો વિશ્રામ નથી. આખા કર્પૂરવનના બધા ભક્તજનોના ઘરે ઘરે જવાનું છે. પાલખીયાત્રા શ્રી ઈશ્વરભાઈ પરમાર્થીના ઘરે પહોંચે છે. જ્યાં પહેલેથી જ દક્ષાબેને પાલખી માટે બેઠક તૈયાર કરીને રાખી છે. દીવાબત્તી ને પ્રસાદ સાથે તૈયાર છે. પૂજન અર્ચન થાય છે. પરમાર્થીનાં ઘરઆંગણે ને જે જગ્યાએ વર્ષો પહેલાં પ્રભુ શ્રી યોગેશ્વરજીએ વટવૃક્ષ રોપેલું તેની ફરતે ગરબાની રમઝટ ચાલે છે બધા જ પૂજ્ય શ્રી‘મા’-પ્રભુના સંકીર્તનમાં મસ્ત છે. જામફળનો જ્યુસ ભક્તોને આપવામાં આવે છે અને પાલખીયાત્રા આગળ ચાલે છે. વારાફરતી ભક્તો પાલખી ઉપાડે છે ને પોતાને ધન્ય માની રહ્યા છે. કર્પૂરવનમાં ‘સ્વામિનારાયણ’ને માનવાવાળા છે ને પૂજ્ય શ્રીને માનવાવાળા

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૧૫

પણ છે. બધાના જ ઘરોમાં આરતી પૂજન સ્વાગત થાય છે.

કર્પૂરવનમાં આજે છોળો ઉછળી રહી છે. આબાલવૃદ્ધ, બધા જ પાલખીયાત્રામાં મસ્ત છે. કર્પૂરવનના એવાં વડીલો જે વૃદ્ધ ને બીમાર છે તેઓ પણ પાલખીયાત્રાનાં દર્શન માટે, સ્વાગત માટે, પૂજન માટે બીમારીની પથારીનો ત્યાગ કરી બહાર નીકળી ગયા છે. બધાની આંખોમાં પ્રેમ ને સ્નેહની વર્ષા થઈ રહી છે. અપોરે ૧ વાગ્યે પાલખીયાત્રા પાછી કાલીમંદિરમાં આવી જાય છે. કર્પૂરવનમાં કોઈપણ પ્રોગ્રામ હોયને શાહી-રજવાડી ભોજન ના હોય બને જ કેવી રીતે? ભક્તો ને ગ્રામજનો ભોજનનો આનંદ માણે છે. પછી તો ભક્તો આંબાવાડીમાં જાય છે. આંબાવાડીમાં કોઈ ટ્રેક્ટરમાં તો કોઈ પોતાની ગાડીઓમાં ‘વાડી’એ પહોંચી જાય છે. ત્યાં પણ સંકીર્તન સત્સંગ ને આઈસ્ક્રીમ પ્રસાદ ભક્તો પામે છે. પ્રોગ્રામ આગળ ચાલે છે. વાડીથી પાછા આવીને ભક્તો કાલીમંદિરમાં સજાવેલ મંડપમાં ગોઠવાઈ જાય છે. આખો મંડપ ભરાઈ ગયો છે. પૂજ્ય શ્રી‘મા’ની વિડીઓ કેસેટ બતાવવામાં આવે છે. મોટા એલ.ઈ.ડી. સ્ક્રીનની સરસ વ્યવસ્થા છે. “મારા વહાલા પ્રભુ યોગેશ્વર...દર્શન દે દર્શન દે. મારા વહાલા પ્રભુજી દર્શન દે.” પૂજ્ય શ્રી‘મા’ની સૂક્ષ્મરૂપે તો હાજરી હતી જ ! અને વિડીઓ દર્શનનાં માધ્યમથી પણ પ્રગટ થઈને બધાને પ્રભુના કીર્તનમાં મસ્ત કરી દે છે. કર્પૂરવનની ‘ઝંઝા મા’ પ્રાથમિક શાળાની બાલિકાઓ સ્વાગતગીત સુંદર રીતે રજૂ કરે છે. કર્પૂરવનનાં ભક્ત પરિવારની નાની બાલિકાઓ ગીત રજૂ કરે છે. નૃત્ય સાથે

૧૬

અધ્યાત્મ

‘આજ મારે આંગણે હો આનંદ અપાર છે.’ કર્પૂરવનની બહેનો ગરબો રજૂ કરે છે. પછી નાની બાલિકાઓ દેશભક્તિનાં ગીતો નૃત્ય સાથે બે-બે લીટી પ્રસ્તુત કરે છે. બીજા એક બેન ભગવાન કૃષ્ણનું ગીત રજૂ કરે છે. મંજુલાબેન ભક્ત કબીર સાહેબનું ભજન રજૂ કરે છે. “સાંસો કી દોરી કો નામસ્મરણમેં જોડ”

શ્રી સુશીલામાસી દેશભક્તિ ‘મા’ પરિવારમાં કેવી રીતે વણાઈ ગઈ છે તેની વાત કરે છે. રાષ્ટ્રસેવા, સમાજસેવા, કાલીદાસદાદાની સેવાની વાતો અને પરિવારમાં મહેમાનોને આવકારવાની વિશેષ રીતની વાતો કરે છે. બધાંનો આભાર માને છે. સાંજે સાત વાગી ગયા છે. શ્રી અજયભાઈ જાની આભાર દર્શન કરે છે. વચ્ચે કર્પૂરવનના ભક્ત વડીલ પણ થોડી વાતો કરે છે. આ કાર્યક્રમમાં જેણે જેણે જે-જે સેવા આપી તે બધાં અભિનંદનનાં અધિકારી છે. તેમાં શ્રી સુશીલામાસી કર્પૂરવન યુવા મંડળ, કર્પૂરવન મહિલા મંડળ, બધા વડીલો બધાનો આભાર માનીને, પૂજ્ય શ્રી‘મા’ના પારણાને હીંચકો નાંખીને શ્રી સુશીલામાસી પાસે પ્રસાદ પ્રાપ્ત કરીને ભોજન પ્રસાદ પામીને રાત્રે ૮ વાગ્યા પછી બધા ભક્તો વિદાય થાય છે. આ પ્રસંગે ૮૦૦ થી પણ વધુ જનભક્તો ભોજનપ્રસાદ પામ્યા. જાણે સંકીર્તનની હાશ, ભોજનની હાશ, મહેમાનગતિની હાશ. મનઅંતરની પ્રસન્નતા સાથે એક અલૌકિક આનંદ લઈને ભક્તો ધન્ય થઈ ગયા ! જીવનમાં એવા પ્રસંગો કે ઉત્સવો થાય છે. જે જીવનમાં ચિર સ્મરણીય બની જાય છે. એવો જ પ્રસંગ પૂજ્ય શ્રી‘મા’નો તિથિ પ્રમાણે જન્મ દિવસને ઉજવવાનો હતો.

—સંકલન

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૧૭

॥ શ્રીશૈલમ્ તીર્થનું માહાત્મ્ય ॥

જ્યોતિર્લિંગ એટલે શું ?

એ તો સર્વવિદિત છે કે, ભારતની પવિત્ર ધરતી ‘ઋષિ-મુનિઓની તપોભૂમિ’ છે. અનેક મહાત્માઓ ગાઢ જંગલો, પ્રચંડ નદીઓ અને હિમાચ્છાદિત હિમાલયને ખેડતાં ખેડતાં ‘સત્ય’ની શોધમાં નીકળી પડ્યા. કઠિન તપશ્ચર્યાના બળે એમણે જાણી લીધું કે, ‘આત્મા એક અપ્રગટ પ્રકાશ અને દૈવી શક્તિ છે જે પરમાત્મામાં લીન થઈ શકે છે.’ પણ આત્મકલ્યાણથી સંતુષ્ટ થઈ બેસી ન રહેતાં તેમણે જગત-કલ્યાણનું બીડું ઝડપ્યું. તેમને લાગ્યું કે, ‘સામાન્ય માનવીઓને ચિંતન અને એકાગ્રતા સાધવા કોઈ એક પ્રતીક હોય તો સારું.’

તેથી આ તપસ્વીઓએ ‘કૈલાસપતિ શંકર ભગવાનને પ્રાર્થના કરી કે, ‘હે દેવાધિપતિ, માનવોને તેમની સાધના અને એકાગ્રતા સ્થિર કરવા આપનું આ જ્યોતિસ્વરૂપ ધરતી પર બિરાજમાન કરવા કૃપા કરો.’ આ નિઃસ્વાર્થ પ્રાર્થનાથી ભગવાન શિવશંકર મહાદેવનું એ જ્યોતિસ્વરૂપ એ જ સ્થળે, જ્યોતના આકારમાં જ, પાર્થિવરૂપે સ્થિત થયું. જ્યોતનો આ લંબગોળ આકાર જ્યોતિસ્વરૂપે પ્રગટ થયેલ ‘ભગવાન શિવજીના લિંગ’ તરીકે ઓળખાયો.’

ભારતના વિશાળ પ્રદેશમાં આવા તપસ્વી મહાત્માઓને ભગવાન શંકરે જે જે સ્થળે દર્શન આપ્યા ત્યાં ત્યાં જ્યોતિસ્વરૂપ પાર્થિવરૂપે સ્થિત થયાં; જે ‘જ્યોતિર્લિંગ’ કહેવાયાં.

આવાં કુલ બાર જ્યોતિર્લિંગો છે. આ પૈકી બે સાગરકાંઠે, બે

૧૮

અધ્યાત્મ

પર્વતો પર, ચાર જંગલોમાં તેમજ ચાર નદીકિનારે સ્થિત છે.

આવાં અતિ પવિત્ર જ્યોતિર્લિંગોને ભગવાન શંકરનું પ્રતીક ગણીને તેના સાન્નિધ્યમાં ઋષિ-મુનિઓ-ભાવિકો તપ, અભિષેક, યજ્ઞ, હોમ-હવન પૂજન કરવા લાગ્યા. પહેલાં તો તે ‘ખુલ્લા આકાશ’ નીચે હતાં, પછી કાળક્રમે તેનાં ‘મંદિરો’ બન્યાં.

□ ‘શ્રીશૈલ મલ્લિકાર્જુનમ્’ દર્શનનું માહાત્મ્ય :

‘શિવપુરાણ’માં કહ્યું છે :

‘ભગવાન શંકરનો જે બીજો અવતાર છે, તે મલ્લિકાર્જુનનું લિંગ પર્વત ઉપર બિરાજમાન છે અને તેના ભક્તોને મનોવાંછિત ફળ પ્રદાન કરે છે. પુત્રનાં દર્શન કરવાના હેતુથી હે મુનિ ! શિવજી અત્યંત પ્રેમથી પોતાના અતિપ્રિય કેલાસ પરથી લિંગરૂપે અહીં પધાર્યા છે. આ બીજા જ્યોતિર્લિંગનાં દર્શન-પૂજન મહાસુખ કરી આપે છે અને અંતે મોક્ષ પણ આપે છે એમાં સંશય નથી.’

□ ‘શ્રીશૈલ મલ્લિકાર્જુન’ નામનો અર્થ :

‘શ્રી’ એટલે શ્રેય કરનારું, પવિત્ર, શ્રેયસ્કર.

‘શૈલ’ એટલે પર્વત.

અર્થાત્ ‘પવિત્ર પર્વત’

(‘શ્રીશૈલ’ને ‘કૌંચ પર્વત’ તરીકે પણ ઓળખાવાય છે. કારણ કે, અહીં ‘સફેદ બગલાઓ અર્થાત્ કૌંચ’ બહુ વિપુલ પ્રમાણમાં વસે છે)

‘મલ્લિકા’ એટલે જૂઈ અને ‘અર્જુન’ એટલે સફેદ.

(અહીંના જંગલમાં જૂઈનાં સફેદ ફૂલો પુષ્કળ પ્રમાણમાં

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૧૯

ઊગતાં અને ચંદ્રાવતી આ જ્યોતિર્લિંગ પર આ પુષ્પો ચડાવતી.)

□ સ્થળ :

આંધ્રપ્રદેશમાં હૈદરાબાદની દક્ષિણે ૨૨૦ કિ.મી. વિશાળ-ભયંકર જંગલોની લીલી વનરાજી કૃષ્ણા-ગોદાવરી નદી પાસે ૧૫૦૦ ફૂટ ઊંચા ‘શ્રીશૈલ’ પર્વત ઉપર ‘મલ્લિકાર્જુન જ્યોતિર્લિંગ’ બિરાજમાન છે. આ પર્વતને ‘દક્ષિણ ભારતનો કેલાસ પર્વત’ કહે છે.

અહીં શિવજી પોતે પોતાની ઇચ્છાથી જ જ્યોતિર્લિંગરૂપ સ્થિત થયા છે.

□ ‘મલ્લિકાર્જુન જ્યોતિર્લિંગ’ની કથા :

એકવાર શંકરના બે પુત્રો ગણેશ અને કાર્તિકેય ઝઘડી પડ્યા. શિવજીએ રસ્તો કાઢ્યો કે, પૃથ્વીની પરિક્રમા કરીને જે પહેલો પાછો આવ્યો તેનાં લગ્ન પહેલાં થશે.

આ સાંભળતાં જ જરાય સમય ગુમાવ્યા વિના કાર્તિકેય તો પૃથ્વીની પરિક્રમાએ નીકળી ગયા. જ્યારે ગણેશે માતાપિતાનું પૂજન કરી, સાત પ્રદક્ષિણા કરી, વંદન કર્યા અને ‘જે માતાપિતાનું પૂજન અને પરિક્રમા કરે છે તેને પૃથ્વી પરનાં તમામ ફળની પ્રાપ્તિ નિશ્ચિતરૂપે મળે છે.’ એ ન્યાયે એમને પૃથ્વીની પરિક્રમા કર્યાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થઈ ગયો !

કાર્તિકેય પ્રદક્ષિણા પૂર્ણ કરીને આવ્યા ત્યારે તો ગણેશનાં લગ્ન સિદ્ધિ-બુદ્ધિ સાથે થઈ ચૂક્યાં હતાં એટલું જ નહીં; ‘ક્ષેમ’ અને ‘લાભ’ બે પુત્રોનો જન્મ પણ થઈ ચૂક્યો હતો. આથી

૨૦

અધ્યાત્મ

ગુસ્સાના માર્યા કાર્તિકેય માતાપિતાનાં ચરણસ્પર્શ કરીને તરત જ રિસાઈને શ્રીશૈલ પર્વત પર ભાગી ગયા.

તેમને સમજાવવા શિવજીએ શ્રી નારદજીને મોકલ્યા પણ નિષ્ફળ. તેથી શિવજી સ્વયં શ્રીશૈલ ગયા પણ તેમના આવવાની જાણ થતાં જ કાર્તિકેય દૂર બીજે સ્થળે ચાલ્યા ગયા. એટલે પુત્રદર્શનની આશામાં શિવજી અહીં જ જ્યોતિર્લિંગના રૂપમાં સ્થિત થયા.

પણ આ જ્યોતિર્લિંગની સંભાળ લેવાવાળું કોઈ ન હતું. ધૂળ-પાંદડાં-કાંકરીથી તે ઢંકાઈ ગયું.

આ પર્વતની તળેટીમાં ચંદ્રગુપ્ત નામે રાજા રાજ્ય કરતો હતો તેને ચંદ્રાવતી નામની કુંવરી હતી. શિવભક્તિમાં લીન ચંદ્રાવતી લગ્ન કરવા ઈચ્છતી ન હતી. એક દિવસ તે શ્રીશૈલ પર્વત પર આવી પહોંચી. તેણે જોયું કે, એક ગાય એક ખાસ જગ્યાએ તેના આંચળમાંથી દૂધ રેડતી હતી. કુતૂહલથી ચંદ્રાવતીએ એ જગ્યા ખોદી તો તેને આ જ્યોતિર્લિંગનાં દર્શન થયાં. પછી તો તે નિત્ય તેની પૂજા કરવા લાગી, જૂઈનાં સફેદ ફૂલોથી તે પૂજા કરતી તેથી તે લિંગ ‘મલ્લિકાર્જુન’ કહેવાયું. ચંદ્રાવતીની ઉપાસનાથી શિવજીએ તેને દર્શન આપી વરદાન માગવા કહ્યું. તો તેણે શિવજીને તેમની અર્ધાંગના બનાવવા કહ્યું. શિવજીએ તથાસ્તુ કહેતાં, તેનો મનુષ્ય-અવતાર પૂરો થયો. તેને આ વિસ્તારનું રક્ષણ કરવાના આશીર્વાદ આપી, અદૃશ્ય કરી દીધી અને પોતે પણ અદૃશ્ય થઈ ગયા.

ત્યારથી આ ‘જ્યોતિર્લિંગ મલ્લિકાર્જુનસ્વામી’ના નામથી પૂજાતું આવ્યું છે.

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૨૧

□ મલ્લિકાર્જુનના દર્શને પધારેલા મહાનુભાવો :

- (૧) આદ્ય શંકરાચાર્યે અહીં થોડા મહિના રોકાઈ, નજીકમાં જ શ્રૃંગેરિમઠની સ્થાપના કરેલી
- (૨) છત્રપતિ શિવાજીએ પોતાના ગુપ્તવાસ દરમ્યાન આ જ્યોતિર્લિંગનાં પૂજન-અભિષેક કરેલા ઉપરાંત શક્તિ-અવતાર ભ્રમરંબાદેવીની ઉપાસના કરેલી અને દેવીના આશીર્વાદરૂપે એક તલવાર ભેટરૂપે મેળવેલી.
- (૩) મહાભારતના સમયમાં દ્રૌપદીસહિત પાંચ પાંડવો અહીં આવેલા અને એ દરેકે અનેક શિવલિંગોની પ્રતિષ્ઠા કરેલી. કૃષ્ણા નદી બહુ દૂર હોવાથી, પીવાનું પાણી ન મળતાં; ભીમે ગદાનો પ્રહાર કરી આ ધરતી પર પાણીની ધારા કાઢી હતી. એ પાણી, દૂધ અને જૂઈથી પાંડવોએ આ જ્યોતિર્લિંગ ઉપર અભિષેક કરેલો.
- (૪) રામાયણના સમયમાં લંકાપતિના સંહારથી થયેલી ભ્રમ્હલત્યાનું પાપ ધોવા શ્રી રામ સીતાજી-લક્ષ્મણજી સાથે આ જ્યોતિર્લિંગનાં દર્શને આવ્યાં હતાં.

પરંતુ એમ કહેવાય છે કે, કોઈપણ પ્રકારનાં તપ-જાપ કર્યા વગર પ્રાયશ્ચિત યોગ્ય નથી; એવું શિવજીને લાગતાં તેમનું આ જ્યોતિર્લિંગ ધીમેધીમે ધરતીમાં સમાવા લાગ્યું.

પણ પૂરેપૂરું ધરતીમાં સમાઈ જાય તે પહેલાં જ શ્રીરામે યજ્ઞ, જપ-જાપ અને સહસ્રાભિષેક કરીને શિવજીનું શરણ માગ્યું.

૨૨

અધ્યાત્મ

આથી આ જ્યોતિર્લિંગ ધરતીની બહાર જેટલું રહી ગયેલ, તેટલું જ સ્થિત રહ્યું.

આમ, મલ્લિકાર્જુનસ્વામીનું આ જ્યોતિર્લિંગ બારેય જ્યોતિર્લિંગોમાં 'સૌથી નાનું' માંડ આઠેક ઈંચ જેટલું ઊંચું છે.

ભ્રમરંબાદેવી

શિવજીનું વરદાન પામેલી ચંદ્રાવતી 'અદૃશ્યશક્તિ'ના રૂપમાં આ સમગ્ર વિસ્તારની રક્ષા કરવા લાગી પણ જતે દિવસે અરુણ નામનો રાક્ષસ તેના સૈન્ય સાથે આ પ્રદેશમાં ભયંકર ત્રાસ વર્તાવવા લાગ્યો. તેથી ચંદ્રાવતીની 'અંબા-શક્તિ'એ 'લાખો ભમરીઓનું રૂપ' ધારણ કરીને તેમનો સમૂળગો નાશ કર્યો. ત્યારથી આ શક્તિ 'ભ્રમરંબાદેવી'ના નામથી પૂજાય છે.

'મલ્લિકાર્જુનસ્વામીના મંદિર'ના પટાંગણમાં જ 'ભ્રમરંબા દેવી'નું મંદિર છે અને તે 'એકાવન શક્તિપીઠ' પૈકીની 'એક' છે.

શ્રીશૈલ પર્વત પર આવેલ આ યાત્રાધામ 'શ્રી ભ્રમરંબા મલ્લિકાર્જુનસ્વામી દેવસ્થાન' તરીકે ઓળખાય છે.

ૐ નમઃ શિવાય :

'ઉચ્ચતમ પર્વતથી પણ ઊંચા એવા 'શ્રીશૈલ' પર્વતના શિખર પર દેવમાળામાં આનંદપૂર્વક વસતા અને સંસાર-સાગર પાર કરવામાં સેતુરૂપ એકમાત્ર 'શ્રી મલ્લિકાર્જુન મહાદેવ'ને અમે નમસ્કાર કરીએ છીએ.'

'જય મલ્લિકાર્જુન !'

॥ શ્રી યુક્તેશ્વરગિરિ અને યોગાનંદ ॥

શ્રી પરમહંસ યોગાનંદનું મૂળ નામ મુકુંદ ઘોષ હતું. હિમાલયના તરાઈ વિભાગમાં, ગોરખપુર શહેરમાં ૫ જાન્યુ. ૧૮૯૩ના રોજ તેમનો બંગાળી કુટુંબમાં જન્મ થયો હતો. પ્રભુપરાયણ માતાપિતા લાહિરી મહાશયના શિષ્ય હતાં. એકવાર લાહિરી મહાશયે મુકુંદને પોતાના ખોળામાં લઈ, એના કપાળ પર હાથ ફેરવતાં કહ્યું હતું : 'છોટી મા, તારો પુત્ર યોગી થશે. 'આધ્યાત્મિક એન્જિન' તરીકે તે અનેક આત્માઓને ઈશ્વરના દરબાર સુધી લઈ જશે.'

મુકુંદનું કુટુંબ જ્યારે લાહોરમાં હતું ત્યારે પંજાબના એક સંત મુકુંદની માને શોધતા આવ્યા ને એમની હાજરીમાં સંસ્કૃત અક્ષરોથી અંકિત એક તાવીજે અંતરિક્ષમાંથી આવીને માની હથેળીમાં સ્થૂળ આકાર ધારણ કર્યો. એ સંતે કહ્યું; 'તમારા દેહાવસાન સમયે આ તાવીજ તમારા મોટા દીકરા અનંતને આપવું, એક વર્ષ પછી તમારા બીજા દીકરા મુકુંદને હવાલે કરે એમ કહેવું. આ તાવીજ મુકુંદને એવે વખતે મળવું જોઈએ જ્યારે એણે દુનિયાની સર્વ આશાઓ ત્યજીને ઈશ્વર માટેની મહાશોધ શરૂ કરી હોય. આ તાવીજનો હેતુ સિદ્ધ થઈ જતાં તે આપોઆપ અદૃશ્ય થઈ જશે.'

માતાના મૃત્યુ બાદ ઈશ્વરદર્શન માટેની તલસાટની તીવ્ર વેદનાથી મુકુંદ ઘેરાઈ ગયો, હિમાલય તરફનું આકર્ષણ અતિ તીવ્ર બનતું ગયું, પણ તે જઈ શક્યો નહીં, પરંતુ એની મુલાકાત ઘણા સંતો જેવા કે સુગંધસંત, વિશુદ્ધાનંદજી, શાર્દૂલસ્વામી,

માસ્ટર મહાશય, નાગેન્દ્રનાથ ભાદુરી તેમજ જગદીશચન્દ્ર બોઝ સાથે થઈ. આ બધા પાસે કંઈ ને કંઈ શીખવાનું મળ્યું.

માધ્યમિક શાળાનો અભ્યાસ પૂરો કરી મુકુંદ મિત્ર જિતેન્દ્ર સાથે બનારસમાં શ્રી ભારતધર્મ મહામંડળ આશ્રમમાં આધ્યાત્મિક સાધનાની તાલીમ લેવા ગયા. આશ્રમના સંચાલક સ્વામી શ્રીદયાનંદ મુકુંદ પ્રત્યે પ્રેમપૂર્વક વર્તતા પણ વિદ્યાર્થીઓનું વલણ વિરોધવાળું હોવાથી થોડાક વખતમાં જ તેણે આશ્રમનો ત્યાગ કર્યો. આ આશ્રમના નિવાસ દરમિયાન જ એક દિવસ બનારસની સાંકડી ગલીમાં મુકુંદની મુલાકાત તેના ગુરુ યુક્તેશ્વર સાથે થઈ.

શ્રી યોગાનંદ નોંધે છે તેમ; ‘ગલીને સામે છેડે ભગવાં વસ્ત્રોમાં સજ્જ થયેલો ઈશુ ખ્રિસ્ત જેવો માણસ સ્થિર ઊભેલો જોવામાં આવ્યો. એ પરાપૂર્વનો પરિચિત છે એવું મને તત્કાળ લાગ્યું. આ સંત લોહચુંબકની જેમ મને એમની તરફ ખેંચે છે !’ જરાક આગળ ચાલીને હું એમના ચરણે નમી પડ્યો.

એ ભગવાંધારી સંત બંગાળી ભાષામાં બોલ્યા : ‘ઓ મારા પ્રાણરૂપ લાડકવાયા ! તું મારી પાસે આવ્યો ખરો ! કેટલાં વર્ષોથી હું તારી રાહ જોતો હતો !’ બંને જણા મૌનના અદ્વૈતમાં ચાલ્યા ગયા, શબ્દો સાવ નિરર્થક હતા.

મુકુંદે એની અમોઘ પરીક્ષણશક્તિથી જોઈ લીધું કે, ‘આ વ્યક્તિએ પરમેશ્વરને ઓળખી લીધા છે અને તેઓ તેને ઈશ્વરસમીપ લઈ જશે.’

ગુરુએ મુકુંદને પોતાના નિવાસસ્થાને લઈ જઈને કહ્યું : ‘હું મારો નિર્વ્યાજ પ્રેમ તને આપું છું. તું પણ મને એટલો જ

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૨૫

નિર્વ્યાજ પ્રેમ આપીશ ? સામાન્ય પ્રેમ સ્વાર્થી હોય છે અને ઈચ્છાઓ અને તેની તૃપ્તિમાં જ તે પૂરો થાય છે. જ્યારે દિવ્ય પ્રેમ શરતહિન, મર્યાદારહિત અને વિકારરહિત હોય છે.’

‘મારું નામ યુક્તેશ્વરગિરિ છે, તું ચાર અઠવાડિયાં પછી મને ફરીથી આવીને મળશે. હું તને સહેલાઈથી મારા શિષ્ય તરીકે નહીં સ્વીકારું. મારી કઠોર શિસ્તને માન્ય રાખીને મારી સંપૂર્ણ શરણાગતિ તારે સ્વીકારવી પડશે.’

મુકુંદ કલકત્તાથી બાર માઈલ દૂર સીરામપોરના આશ્રમમાં યુક્તેશ્વરગિરિને ફરી મળ્યો ત્યારે તેને આવકારતાં તેઓ બોલ્યા : ‘તું આવ્યો !’ મુકુંદે ગુરુજીના ચરણસ્પર્શ કરીને કહ્યું : ‘હા, વહાલા ગુરુજી ! તમારો શિષ્ય થવા આવ્યો છું.’ ઉત્તરમાં ગુરુજીએ કહ્યું કે એ તો ત્યારે જ બની શકે જ્યારે તે તેમની ઈચ્છાઓની અવગણના કરવાનો ન હોય.

પછી કલકત્તાની કોલેજમાં અભ્યાસ કરવાનો આદેશ આપી ગુરુજીએ મુકુંદને કહ્યું : ‘કોઈક દિવસ પશ્ચિમના દેશો તરફ જશે ત્યારે ત્યાંના લોકો જો હિંદુ ઉપદેશક યુનિવર્સિટીનો પદવીધારી હશે તો હિંદના પ્રાચીન જ્ઞાનને વધારે સારી રીતે અપનાવશે.’

સામે મુકુંદે શરત મૂકી. તેને ઈશ્વરનો સાક્ષાત્કાર કરાવવાની ! ગુરુજીએ એ શરતનો સ્વીકાર કર્યો. મુકુંદના હૃદય ઉપરથી જીવનભરનો ભાર ઊતરી ગયો. સાચા ગુરુનું શાશ્વત છત્ર મળી જતાં અહીંતહીંના અનિશ્ચિત શોધનો અંત આવ્યો.

આશ્રમપ્રવેશના બીજા દિવસે ગુરુ દ્વારા મુકુંદને ક્રિયાયોગની દીક્ષા આપવામાં આવી. આ પ્રક્રિયા મુકુંદને લાહિરી મહાશયના બે શિષ્યો પિતાજી અને તેના શિક્ષક કેવળાનંદ તરફથી મળી ચૂકી હતી, પરંતુ મુકુંદ કહે છે તેમ; ‘મારા ગુરુની હાજરીમાં

૨૬

અધ્યાત્મ

મને તેની રૂપાંતરકારી શક્તિનો અનુભવ થયો. તેમના સ્પર્શમાત્રથી જાણે કે અસંખ્ય સૂર્યો ભેગા મળી તેજનો જે અંબાર વરસાવે તેવો મહાન પ્રકાશ મારા દેહ ઉપર ફરી વળેલો લાગ્યો. એ અકાટ્ય આનંદનું મહાપૂર બીજે દિવસે પણ ચાલુ રહ્યું. તે દિવસના નમતા પહોર પછી જ આશ્રમની વિદાય લેવાને હું શક્તિમાન બન્યો.’

કલકત્તા પાછા ફરેલા મુકુંદને લાગ્યું કે, ‘હવે હું મારા દિવ્ય ગુરુના બંદરે લંગરાઈ ગયો છું.’ મુકુંદના પિતાને એ વાતનો આનંદ થયો કે :

—મુકુંદ તેનો અભ્યાસ ચાલુ રાખશે.

—યુક્તેશ્વર જેવા દિવ્ય ગુરુ તેને મળ્યા.

—ઈશ્વરની તેની શોધ દરમ્યાન તે તેમની નજર બહાર રહેશે નહીં.

મુકુંદ કોલેજના વર્ગોમાં ભાગ્યે જ હાજરી આપતો. મોટા ભાગનો સમય તે સીરામપોર ગુરુજીના આશ્રમમાં વિતાવતો. એક દિવસે સાંજે મુકુંદને ‘તું અહીં હાજર નથી’ કહી ગુરુજીએ પોતાનું પ્રવચન અટકાવી દીધું અને મુકુંદને કહ્યું : ‘અત્યારે તું તારા માનસપટ પર ત્રણ સંસ્થાઓની રચના કરતો હતો; કોઈ સપાટ પ્રદેશમાં એકાંત આશ્રમ, કોઈ ટેકરી પર આશ્રમ અને ત્રીજો સમુદ્રતટ પર આશ્રમ. તારા શિલ્પનાં આ સ્વપ્નો પાછળથી સિદ્ધ થશે.’ (હકીકતમાં સૌપ્રથમ રાંચીના સપાટ પ્રદેશ પર યૌગિક શાળાની સ્થાપના, પછી લોસ એન્જલસની ટેકરી ઉપર અમેરિકન મધ્યવર્તી કચેરીનું મકાન અને છેવટે પ્રશાંત મહાસાગરને કિનારે દક્ષિણ કેલિફોર્નિયામાં એન્સીનિટાસમાં આશ્રમ બન્યા હતા.)

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૨૭

યુક્તેશ્વરજી જેવા સમર્થ ગુરુ મળ્યા હોવા છતાં યોગાનંદને અખંડ એકાંતમાં હિમાલય જવાની ઈચ્છા થઈ. એ માટે ગુરુજીએ કહ્યું : ‘જડ પર્વત પાસેથી નહીં પરંતુ આત્મદર્શી પુરુષ પાસેથી જ્ઞાન મળવું જોઈએ.’ છતાં યોગાનંદ હિમાલય ગયા જ. ત્યાં તેમની મુલાકાત લાહિરી મહાશયના મહાન શિષ્ય સંતશ્રી રામગોપાલ સાથે થઈ. તેમણે યોગાનંદને કહ્યું : ‘તું તારા ગુરુ પાસેથી છટકી જવા માગે છે. તને જેની જરૂર છે એવી દરેક ચીજ તેમની પાસે છે. તારે એમની પાસે પાછા જવું જોઈએ.’ જે અંદરથી શોધી કાઢવાની મહેનત નથી કરતો તે શરીરને ગમે ત્યાં લઈ જશે તોપણ તે મળવાનું નથી. જ્યાં બારણાં બંધ કરીને એકાંત કરી શકાય એવી એક નાની ઓરડીમાં પણ ઈશ્વરને મેળવી શકાય. આ શબ્દો સાંભળી યોગાનંદનો હિમાલય માટેનો આગ્રહ એકદમ દૂર થયો. ઉચ્ચ હિમગિરિની પર્વતમાળા નહીં, પરંતુ ‘હિમાલય સરખા ગુરુ’ની ભવ્ય હાજરીમાં પહોંચી જતાં યોગાનંદની યાત્રાનો અંત આવ્યો.

એક દિવસ ગુરુજીએ યોગાનંદને વિશ્વચૈતન્યનો અનુભવ કરાવ્યો અને કહ્યું કે, ‘આ ઈશ્વરનું ચૈતન્ય વિશ્વના દરેક પદાર્થ અને શક્તિનું પ્રત્યક્ષ સંચાલન કરે છે. તેમ છતાં તે એકલું, અસંગ, અસ્પૃષ્ટ રીતે રહે છે.’

‘સંતો જગતના કાર્યમાં રોકાયેલા હોવા છતાં અપૂર્વ શાંતિમાં નિમગ્ન રહે છે.’

‘માણસની બાહ્ય શક્તિ તેના વિકાસનો માપદંડ નથી, પણ ધ્યાનમાં તેની શાંતિનું ઊંડાણ કેવું છે તે જ માત્ર તેનું માપ છે.’ ‘મન ક્રિયાયોગથી, વિષયવિકારોથી શુદ્ધ થઈ જાય પછી ધ્યાન ઈશ્વરના બે પુરાવા આપશે :

૨૮

અધ્યાત્મ

(૧) આપણા રોમેરોમમાં તેના અસ્તિત્વની ખાતરી આપતો અનંત નવીન આનંદ

(૨) ધ્યાનમાં દરેક મુશ્કેલીના કાર્યસાધક જવાબ તરીકે તેના તરફથી મળતું તાત્કાલિક દિશાસૂચન.'

ગુરુજી કહેતા : 'ઈશ્વર કોઈપણ વ્યક્તિની હૃદયપૂર્વકની ઈચ્છાને સંતોષે છે. ઈશ્વર કેટલીબધી વખત તેની પ્રાર્થનાઓનો સ્વીકાર કરે છે, તેનો માણસ ભાગ્યે જ ખ્યાલ કરે છે.

એ થોડાના તરફ પક્ષપાત કરે છે એવું નથી, પણ જેઓ શ્રદ્ધાપૂર્વક એની પાસે જાય છે તે દરેકનું તે સાંભળે છે. એમનાં સંતાનોને સર્વવ્યાપક પિતાની સ્નેહાળ કરુણા ઉપર અતૂટ અને સંપૂર્ણ વિશ્વાસ હોવો જોઈએ.'

ગ્રહોની અસરથી મુક્ત કઈ રીતે થઈ શકાય તેની વાત કરતાં તેઓ કહે છે : 'ડાહ્યો માણસ તેના ગ્રહ ઉપર વિજય મેળવે છે કારણ કે એ પોતાની નિષ્ઠા સૃષ્ટિ કરતાં તેના સર્જનહાર તરફ વાળે છે. જેમ જેમ એ પોતાના આત્મા સાથેના અદ્વૈતની અનુભૂતિ કરતો જશે તેમ તેમ એના ઉપરની પ્રકૃતિની પકડ ઢીલી થતી જશે.'

'સઘળાં માનવીય દુઃખો વિશ્વ-નિયમનના ઉલ્લંઘનમાંથી જ પેદા થાય છે.'

ઊંડી પ્રાર્થના અને ધ્યાન દ્વારા માણસ દિવ્ય ચેતનાના સંપર્કમાં આવી જાય. આ 'આંતરિક સંરક્ષણ' કરતાં બીજી કોઈ બહેતર શક્તિ જ નથી.

બી.એ.ની પરીક્ષા આપવાની આનાકાની કરતા યોગાનંદને યુક્તેશ્વરગિરિએ 'તારે બેસવું જ જોઈએ' એવી કઠોર આજ્ઞા

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૨૯

પછી કહ્યું હતું : 'અવકાશમાં સૂર્ય અને ચન્દ્ર કદાચ સ્થળાંતર કરે એ સંભવે. પણ તું તારી ડિગ્રી મેળવવામાં નિષ્ફળ જાય એ બની શકે નહીં.'

યોગાનંદના અતિ આગ્રહથી ૧૯૧૪માં ગુરુજીએ યોગાનંદને દીક્ષા આપી હતી. રેશમના ટુકડાને ગેરુઆ રંગમાં રંગીને મુકુંદને ઓઢાડતાં કહ્યું હતું કે, 'હું ક્રિયાકાંડનો વિરોધી છું. હું તને વિદ્વત્ સંન્યાસ આપું છું.' આ પ્રસંગે ગુરુજીએ મુકુંદને નામ પસંદ કરવા કહ્યું; અને મુકુંદે 'યોગાનંદ' નામ પસંદ કર્યું. જેનો અર્થ છે : 'દિવ્ય સંયોગ (યોગ) મારફતે શાંતિ (આનંદ)'

'જે પોતાની સાંસારિક ફરજો ત્યજી દે છે તેણે વધારે બહોળા કુટુંબની જવાબદારી લેવા તત્પર રહેવું જોઈએ' એમ કહી યુક્તેશ્વરે યોગાનંદને એક યોગશાળા શરૂ કરવા તૈયાર કર્યા. યોગાનંદના સંસ્થાકીય કામના અણગમાને ખાળતાં ગુરુજીએ કહ્યું : 'જો ઉદારચિત ગુરુઓની પરંપરા પોતાનું જ્ઞાન બીજાઓને આપવા રાજી ન હોત તો યોગ મારફતે તું અથવા બીજું કોઈ આત્મસાક્ષાત્કાર કરી શક્યું હોત ખરું?' આ સાંભળી યોગાનંદે નિશ્ચય કર્યો કે, 'જે અચળ સત્યો હું મારા ગુરુના ચરણે શીખ્યો છું, તેનું હું મારી શક્તિ અનુસાર વિતરણ કરીશ.'

ઈ.સ.૧૯૧૮માં બિહારના રાંચી શહેરમાં યોગની એકાગ્રતા, ધ્યાન, આરોગ્ય અને શારીરિક વિકાસ માટેની 'યોગોડા'ની પદ્ધતિએ શિક્ષણકાર્ય શરૂ કર્યું.

આધુનિક યોગી માટે લાહિરી મહાશયે ક્રિયાયોગની દિશા ખોલી આપેલી, ક્રિયાયોગ એક સાદી માનસિક-શારીરિક પદ્ધતિ

૩૦

અધ્યાત્મ

છે, જેનાથી માણસના લોહીમાંથી કાર્બનતત્વ દૂર થાય છે અને તેની જગ્યાએ ઓક્સિજનનો પુનઃસંસાર થાય છે.

૧૮૮૪ના જાન્યુઆરીમાં યોગાનંદના ગુરુ યુક્તેશ્વર જયારે કુંભમેળામાં પોતાના ગુરુ લાહિરી મહાશયના ગુરુ બાબાજીને મળ્યા ત્યારે બાબાજીએ કહ્યું હતું : ‘હું તમારે ત્યાં એક એવા શિષ્યને મોકલીશ, જેને તમારે પશ્ચિમમાં યોગના પ્રચાર માટે તૈયાર કરવાનો છે.’ બાબાજીએ યોગાનંદને કહ્યું કે, ‘પશ્ચિમમાં ક્રિયાયોગના પ્રચાર માટે મેં તને પસંદ કર્યો છે. ક્રિયાયોગ એ આત્મદર્શન માટેનું શાસ્ત્રીય વિજ્ઞાન છે. એ આખરે બધા જ દેશોમાં ફેલાશે.’

૧૯૨૦ના ઓગસ્ટમાં યોગાનંદે હિંદ છોડ્યું. પંદર વર્ષ સુધી અમેરિકામાં ક્રિયાયોગનો પ્રચાર-પ્રસાર કરતા રહ્યા. આ વર્ષો દરમિયાન યોગાનંદને ગુરુનું સર્વવ્યાપક માર્ગદર્શન સતત મળતું રહ્યું.

૧૯૨૫માં ઉદારચિત્ત વિદ્યાર્થીઓની મદદથી કેલિફોર્નિયામાં એક મુખ્ય આશ્રમની સ્થાપના કરી. યોગાનંદના યોગના વર્ગોમાં લાખો અમેરિકનોએ હાજરી આપી હતી.

અમેરિકામાં ધ્યાન દરમિયાન યોગાનંદને ગુરુજીનો સંદેશો મળ્યો. ‘હિંદ પાછો ફર. પંદર વરસ સુધી ધીરજપૂર્વક મેં તારી રાહ જોઈ છે. હવે થોડા જ વરસમાં મારો દેહ છોડી કેલાસવાસી થવાનો છું. યોગાનંદ આવ.’ ૨૨ ઓગસ્ટ ૧૯૩૫ના રોજ યોગાનંદે ભારતની ધરતી પર પગ મૂક્યો.

ગુરુજીએ યોગાનંદને કહ્યું : ‘આ જગતનું મારું કાર્ય પૂરું થયું છે. તારે એ આગળ ધપાવવાનું છે.’

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૩૧

ગુરુજી તેમના અંતિમ દિવસોમાં દક્ષિણમાં પુરી રહેવા ગયા હતા. ૯ માર્ચ ૧૯૩૬ના રોજ સાંજે સાત વાગ્યે યોગાનંદની હાજરીમાં ગુરુજીએ મહાસમાધિ લીધી.

જૂન ૧૯૩૬માં મુંબઈની રિજન્ટ હોટલમાં યોગાનંદને શ્રીકૃષ્ણનાં દર્શન થયાં. એક અઠવાડિયા પછી ૧૯મી જૂને પુનરુત્થાન પામેલા ગુરુજીના પ્રત્યક્ષ દર્શન થયાં, લગભગ બે કલાક તેઓએ યોગાનંદ સાથે ગાળ્યા હતા. છેલ્લે કહ્યું હતું : ‘જયારે પણ નિર્વિકલ્પ સમાધિમાં સ્થિત થઈ તું મને બોલાવશે ત્યારે હું આજની માફક સદેહે તારી પાસે આવીશ.’

યોગાનંદે અમેરિકામાં SRF(Self Realization Fellowship) અને ભારતમાં YSSS(Yogoda Sat-Sanga Society) સ્થાપી, ‘ક્રિયાયોગ’નો મુક્તિદાયક સંદેશો, વિશ્વના ખૂણેખૂણે પ્રસારવામાં પાયાનું કામ કર્યું છે. ‘યુદ્ધોથી ત્રાસી ગયેલી દુનિયા માટે આધ્યાત્મિક ધોરણે ચાલતી વિશ્વબંધુત્વની ભાવનાવાળી આવી સંખ્યાબંધ વસાહતો સ્થાપવાની જરૂર છે, કેમકે ભગવાને મનુષ્યની સઘળી પ્રજાઓને એક જ લોહીમાંથી નિર્માણ કરી છે.’ એમ યોગાનંદનું માનવું છે. ૧૯૫૦-૫૧માં એમણે ભગવદ્ગીતાનો અનુવાદ કર્યો.

યોગાનંદે તા.૭ માર્ચ ૧૯૫૨ના રોજ યુ.એસ.એ.ના કેલિફોર્નિયાના લોસ એન્જેલસ શહેરમાં મહાસમાધિ લીધી. ૨૦ દિવસ બાદ તેમને સ્થળસમાધિ અપાઈ, પણ તેમના શરીરમાં કોઈપણ પ્રકારનો વિકાર જણાયો નહોતો.

આમ જગતના મહાન ગુરુએ યોગની ઉપયોગિતા જીવનમાં જ નહીં પરંતુ મૃત્યુમાં પણ પ્રકટ કરી.

—સંકલન

૩૨

અધ્યાત્મ

॥ २०१८—पनामानी युवाशिबिर ॥

॥ समित ॥

Last year, the Panama youth departed from the Vermont Youth Shibir extending a warm welcome to all the North American youth to come to Panama. With Pujya Maa's grace and blessings, the 2018 Youth Shibir was organized in Panama. There were approximately 110 youth who participated in the shibir from USA, Canada and Panama. We had a perfect mix of youth who had attended previous youth shibirs and also some people who were attending their first shibir. Pujya Maa not only gave us an opportunity to visit another country but also to blend with the Panama youth. All the Panama youth and other satsangis whole-heartedly welcomed all the North American youth.

We, the youth, are the future generation whose responsibility is to carry forward the legacy of Pujya Maa Prabhu, their teachings and their extremely valuable life lessons. Pujya

अप्रिल : २०१८

३३

Maa is our guiding light and Her aim is to bring us closer to God, strengthen our belief that God always answers our prayers and also to reaffirm that "Maa is always with you". This year we all received a badge which said these exact same words.

MAA IS ALWAYS WITH YOU — This promise that Pujya Maa has given us is no ordinary promise. It is Pujya Maa's unconditional and selfless love towards us. She doesn't want anything in return. All She asks us is to believe that prayer is our path to God. Prayers will help us answer all our questions. Prayers will solve all our problems. Prayers will bring us closer to God. And lastly, prayers are always answered.

The theme of this shibir was "Make our Guru proud". Pujya Maa explained this through a beautiful poem that she had written. Pujya Maa emphasized that we are a reflection of our Guru and we can make our guru proud by being as pure and free flowing as the holy Ganga river. We must embrace our Guru with open arms and unconditionally surrender at Her Lotus Feet. Pujya Maa said that we have to be like a vine

३४

अध्यात्म

and wrap ourselves completely around our Guru. Pujya Maa also taught us that niyams which are the pillar-stone to instill discipline in one's life. Niyams will bring the feeling of oneness with Pujya Maa. Pujya Maa shared Pujya Prabhu's teachings on meditation and why one should meditate. In our daily busy schedules, we do not focus on finding inner peace. We strive to achieve materialistic things to find inner peace and happiness, however they are not ever-lasting. Pujya Prabhu explained that the path to achieve inner peace is through meditation and being one with God. Meditation was an integral part of this youth shibir. We had 30 mins of dhyaan (meditation) session with Pujya Maa. She taught us some of the ways we could meditate. Pujya Maa would sit in padmasan during dhyaan and ask whoever could do it, must do the same. Here are some of the methods that Pujya Maa shared:

1. Focus on your breathing and listen to the sound of your breath
2. Close your eyes and focus on the point between your eyebrows

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૩૫

3. Curl your tongue and rest it on the palate
4. Try to imagine that you have a mantra imprinted on your forehead and attempt to read it
5. At every inhale chant "Om" and at every exhale chant "Maa"
6. If you do not want to chant any mantra, then you can simply breathe in and out slowly
7. Focus on the Maa-Prabhu's Swaroop or any other deity that you like
8. Pray to God that please make as beautiful as you

One of my key takeaways from this shibir was learning how to meditate. We would practice 30 mins of meditation daily at the satsang hall where we implemented the meditation methods taught by Pujya Maa Prabhu. These methods made a huge difference and I enjoyed sitting in meditation. Infact the 30 mins sessions felt like 5 mins long only. I practiced chanting "Om" at every inhale and "Maa" at every exhale. I felt a strong connect with Pujya Maa during meditation. Thank you Pujya Maa Prabhu for sharing such valuable lessons on meditation.

૩૬

અધ્યાત્મ

The highlight of the shibir was also having Pujya Maa's darshan in the morning. Every morning we got an opportunity to do pranaams with Pujya Maa. Then She would play Prabhu's pravachan which is always filled with so many messages and takeaways. Every word and sentence had a meaning. We would then sit in dhyaan for about 30 mins. I wished that everything would come to a halt at that time and I would just live in that moment forever. Pujya Maa would give us darshan for about 1.5 hours in the morning. The calmness experienced in those moments cannot be described in words.

Pujya Maa also reiterated the importance of fasting. Various youth shared their experiences and benefits of fasting and also saw a short movie "Science of Fasting". Majority of the youth, including me, did nirjala on 15th August. It was the India Independence Day as well as Pujya Prabhu's birth date. The celebrations and satsang were held at the hall and all satsangis from Panama were invited. We had approximately 400 satsangis who came for Pujya Maa's darshan. Pujya Maa was welcomed at

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૩૭

the hall with various dhuns and bhajans and arti. We then had the flag hoisting ceremony and Pujya Maa asked 2 little youth to unfurl the India national flag. The feeling of patriotism was felt in the entire hall as we were singing the national anthem, vande mataram and other patriotic songs. The Panama youth and kids performed various dances and skits for Pujya Maa and She was extremely happy with all the performances. The kids and youth were preparing for these performances for weeks and the results showed while they were performing. Pujya Maa gave darshan for almost 5 hours and She conveyed a message for the youth that She was very happy with the celebrations.

Pujya Maa has always balanced every youth shibir with learning sessions and excursions. This shibir was no exception. She permitted the youth to play volleyball and cricket one evening. The youth also went to an excursion to the Panama Canal which is considered as the 8th wonder of the world. All youths spent an afternoon at the canal, watching ships pass through it, understanding how the canal works, saw a

૩૮

અધ્યાત્મ

short movie and the exhibition center which explained the canal history. On the last day of the shibir we went to see the Old historic town in Panama city.

I am taking home some very important lessons from this shibir. First and foremost is organizational skills. Just looking from the outside, countless hours of planning and coordination was required to bring people from different parts of the world to a foreign country. Secondly, we need to learn to detox from the tech gadgets we have. I made it a point to not use my phone for more than a few mins everyday. Thirdly, absorb the message from Pujya Maa Prabhu. They are investing so much in us and we are the fortunate ones to receive their investment. It is upto us now to capitalize on this investment and reap the benefits ourselves. Fourthly, the message, Maa is always with you, lives with me in every moment of my day. It's a mantra that is forever etched in my mind. Fifth, meditation has been a key takeaway from this shibir and I will surely start meditating more and more. The calmness and peace that I felt during the medi-

अप्रैल : २०१८

३८

tation sessions is something that I want to remain for a long time. Lastly, Make our Guru Proud. For that I pray to Pujya Maa to give me the strength to never let You down and that I am always capable to serve You.

Thank you Pujya Maa for the youth shibir. Thank you for forgiving our innumerable mistakes. Thank you for showering your blessings and love on us always. Thank you for teaching us important life lessons and also leading the way.

Jai Jai Krupalu Maa

Your child - Samit

॥ रक्षिता ॥

I bow down to the Holy Lotus Feet of "Maa Dhyaneshwari" Our loving Maa manifests Her Holiness in various forms and this shibir can not be considered as an exception, 2018 youth shibir was highly focused on importance of meditation in our lives and spiritual journey. One could even call the shibir a meditation workshop. — or "All things meditation " or even a meditation class 101" Pujya Maa planned and

४०

अध्यात्म

covered this very significant subject through a variety of theory and practical sessions. We had the opportunity of listening to prabhu's discourses which encompassed importance, techniques and benefits of meditation on the body, mind and soul. Meditation is undisputedly the only way to achieve self realization and become one with the Almighty. Pujya Maa outlined 10 techniques of performing meditation along with mantras to be recited. Each of us could select the style that suits us. These were also followed by guided sessions with pranayama and yoga mudras by Pratik bhai. Thanks to Maa's efforts , a lot of us including myself could focus and achieve thoughtlessness state which is the first stage of the process.

Maa also emphasized the importance of niyams which are like "Raksha Kavach " protecting us and there were sessions on fasting which gave us a deep insight and better understanding of the science of fasting. Maa re-inforced the significance of atleast 11 pranams on a daily basis and also padmasana" ie. The Lotus Pose. This shibir felt like an advanced institute where it was upto us to listen, follow and practice what Maa has been teaching us over the years. Maa really wants her loving kids

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૪૧

to speed up their spiritual journey and is therefore re-inforcing meditation (which is way more difficult) than say pranam or fasting. My biggest takeaway is to practice meditation on a regular basis and make my Guru proud.

In one satsang , Maa shared a beautiful 'pad' or song which revolved around trying to follow one's guru in every way and at the end become one with your guru or a mirror image. Every action should be aimed at making guru proud. Every step forward should be on the way of our guru's path – at the end we have to wrap ourselves around the lotus feet of our guru. This was truly an inspirational pad which will stay with me forever with the mantra – " Make Guru Proud" .!

This was my first visit to the beautiful country Panama. All of Maa's parivar there is as warm and welcoming as the tropical weather. The arrangements were fantastic and all the panama devotees made every effort to make us feel at home. We enjoyed eating the juicy and fresh tropical fruits – especially the coconut water and sugarcane juice. ! Reminded me of my hometown Bombay! Panama country as a whole – the roads and buildings the weather reminded

૪૨

અધ્યાત્મ

me of India all the time, We were amazed to see the seventh wonder of the world—Panama Canal And also old panama city . Panama youth made a very interesting presentation on the history and culture of the country touching upon its rich flora and fauna. We learned about Maa Parivar, satsang activities and Maa's visits to the country from the first one in 1989. One of the other important themes of the shibir was health. We had daily exercise and stretching sessions. – watched Maa's yogasana video and did few minutes of running as well. A true seeker need's a healthy mind and a healthy body. Pujya Maa reiterated the importance of health time and again –we plan to focus and stick to a daily exercise regime going back.

The shibir was a reminder, a re-charge ,a re- enforcement of values and virtues that are associated with a true spiritual seeker. I cannot thank Maa Prabhu enough for organizing this shibir for us. I came here with a lot of stress on my mind but am going back filled with Maa's love and spiritual direction in life. I earnestly pray to Maa to fill me with true devotion for my guru all the time and forgive me for everytime I have slipped in my fiduciary duty of being Maa's

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૪૩

ambassador and making her proud.

May we reside at Maa Prabhu's Lotus Feet always. The only place in the world we can find ture, selfless love, eternal happiness. In Maa's sannidhya and shelter , life is really beautiful.

Maa Prabhu Na charano ma
koti koti Pranam

Jai Jai Krupalu Maa.

॥ આર્યન ॥

Jai Krupalu Maa,

પૂ. 'મા'ના ચરણોમાં કોટિ કોટિ પ્રણામ.

Thank you for giving me this chance to talk to you, Maa. First of all the mistakes I have ever made (only you know all of them) and all those that I will continue to make . Maa , help me be a better child of yours & help me identify, acknowledge, and change my wrong doings.

Secondly Maa, Thank you There are not enough words to explain all the things you have given me. I am completely underserving but thank you for giving all your gifts to me. You have created such a perfect life for me so much so that I can't ever imagine or picture a situation in which I would be hopeless, helpless &

૪૪

અધ્યાત્મ

desperate. Even if I lose everything Maa, I will still have you. I will always have you & you have made sure of that. It humbles me to think that my soul is connected to yours & will (hopefully) eternally & infinitely remain connected. Maa, you are my constant companion & soulmate. Help me realize that more fully & truthfully so that I can make you proud. Maa, you are like the Panama Canal- you make the route from one side (earth) to the other side (self — realization) shorter & more efficient. You are the reason that we don't spend time overcoming unforeseen obstacles on an unnecessarily long journey. You are constantly shuttling your devotees safely. Our only toll is as we learned this week, prarthana, meditation, pranam & discipline. Maa, we come to you as loaded boats full of baggage Maa, you are our link for the truth. Thank you for being you !

This week was a much needed time in my life. You recharged me so that I can now go back out into the world. You taught me about the importance of niyams (mine for this year will be to do 11 pranams everyday. Do 5 min of talking to God in prayer morning & evening and 20 days of fasting) and how they are our protective barrier from the scary world outside.

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૪૫

You also furthered me on my path to meditation & helped me see its benefits. Possibly the most important part of the shibir was that I learned to actually respect you & your time & your presence. Being with you in Maberly, it was so easy to think that spending nights personally having your darshan was the norm. But Maa, those moments were priceless jewels. After this shibir where you displayed discipline by sticking to your niyams, I actually realized HOW UTTERLY AMAZING it has been for the past few years, to connect with you was a prized possession. Every moment had so much "divine juice" that I just couldn't wait to drink it all in. Maa, I am starting to understand now how giving you are to shower us with ANY darshan AT ALL. Your physical presence is so powerful & is life changing if we allow it to be. Maa, a phrase that has stuck in my mind recently is "God resides within you, as you" and I think you have helped me see that over the past few years. I think this phrase comes about because you are a practical God (as Rakshitaben mentioned when she recalled that you told her to do less pranams). It is so beautiful that you have given all your children

૪૬

અધ્યાત્મ

these different personalities & gifts that you have placed a little part of yourself within us. Thank you for giving me the tools & natural curiosity and do so for others as well. Maa, my life is at your lotus feet. I am at your lotus feet. Please play my life as melodiously, freely & beautifully as Krishna Bhagvan plays his flute. I am only and only a puppet. Guide me to be at utmost help to you & your children. I give my life upto your work so that I can make you proud. But Maa, I would be nothing without you. Thank you for writing through me, This is the only entry in my entire diary where I have not had to cross anything out. Maa, Thank you.

ॐ म॥

Love & Prayers,
Koti Pranam at your Lotus feet
Your Child — Aranya (Canada)

॥ ॐ ॥

Panama Youth Shibir 2018

JKM,

First, I would like to thank Maa for the opportunity to participate in the Panama Youth Shibir. In addition, I am very thankful for all the individuals that contributed and helped plan for

अप्रैल : २०१८

४७

almost 100 people. The accommodations for hotel, transportation, schedule, meals, prasad, etc. was very well planned and great. Thank you. What did you like at shibir? Being in the presence of Maa because she provides inspiration and provides positive vibes. In addition, the amount of people attending for the first time was unique because their stories give a breath of fresh air. How did you find Panama? I found traveling to Panama was very convenient. The people I've met from the shibir or around Panama have been very friendly and have a lot of love for their country. In addition, there is a lot of culture and diversity in town. The country also has a tropical climate and has a lot of exotic fruits. Panama reminded me of India.

What was the benefit of the shibir to you personally? I wasn't sure what to expect from this year's shibir, however I was excited to know it was going to be hosted in Panama. It's a place I've never been to, so seeing something for first time always opens the opportunity to learning new things. I've been blessed to have participated in the Colorado and Vermont shibirs the past two years. The dosage of the material, the amount of people, and not writing down information has made it difficult for me to

४८

अध्यात्म

retain the lessons. Despite the same situation in Panama, I was able to get a very clear message with the assistance of Maa. Early into the shibir Maa started, we have learned the importance of exercise, healthy diet, pranams, and prathna. This small sentence allowed me to zone in on those particular items. Exercise has been something I have been doing majority of my life mainly through sports. It's allowed me to stay fit and compete with my peers. During the Panama shibir, I had the opportunity to see a video of Maa doing various yoga exercises. Despite being "endurance fit" I was not able to hold a few of the yoga positions. Maa being able to do this at the age of 75 was remarkable. The experience allowed me to understand the importance of longevity and the years of work dedicated now to achieve this for the future. Healthy diet along with fasting were topics I was very interested in. During various workouts, the information relayed by those in the fitness industry have mentioned exercise is 20% of the results, but diet is responsible for the other 80%. This has been on my mind for about a year because any body will not be able to out work it's diet over time. I plan to review the research Arpitaben has done already on fasting,

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૪૯

build on it, and prepare vegetarian or vegan meals. The benefits of having a healthy diet will allow for better results in any work I plan to pursue. Hence, I'm really looking forward to see how I progress in this after the shibir.

Pranams/Prathna have always been a means to connect with Maa and Prabhu for me. It's always been something I'm fond of when I want to clear my mind, ask for help, or give thanks. However, I've have been inconsistent at times and want to correct that. I enjoyed listening to Raksitaben's method to accomplishing niyams on a consistent bases, "build a fence around niyams and protecting them from any distractions." It allows for an accountability factor which keeps you to achieving your niyams. Pranams and Prathnas are an area I want to be consistent especially after hearing Maa say, "we all are a reflection of our guru and we should do things that make our guru proud." Acknowledging the importance of exercise, healthy diet, and pranams/prathna, is the first step. The next step is putting them into practice and having control of the mind. The challenge will test me with the distractions of real life situations, but I hope to continue to build on the things I learn from shibirs, books, and

૫૦

અધ્યાત્મ

Maa family to continue progressing spiritually.

Jai Krupalu Maa,
Ujval

॥ भूत ॥

To my most beloved Pujya Maa

Please accept my most humble pranams at thy lotus feet. Thank you Maa for giving me the blessed opportunity of attending the 2018 youth shibir in Panama this year. From the moment I arrived, I could immediately feel the warmth of the bhaktas of Panama. Their love, dedication and service is like no other. Their togetherness and pure devotion makes it easy to understand why pujya Maa chose to have a shibir in Panama. Being a witness and recipient of their love has taught me how one should serve Pujya Maa prabhu in selfless service.

This shibir was truly an answered prayer for me. I had some obstacles before coming but they say that difficult roads often lead to beautiful destinations and that was truly the case for me. This years shibir focused a lot on the importance of meditation. I have always been interested in this form of sadhana but have never had an opportunity to practice in a way as

अप्रिल : २०१८

५१

we did together as a group in a shibir setting. Pujya Maa Prabhu's guidance has been inspiring and invaluable and has been an answered prayer. The daily meditation made such an impact on me that if we missed it one day, I truly craved for it. I pray that Pujya Maa help me incorporate this daily meditation into my daily sadhana such that I can take early steps on my spiritual journey.

Coming to shibirs is always a feeling of coming home, anywhere in the world wherever we go, our true identity has been belonging to Maa parivar. Meeting bhaktas young or old, new or known always brings such joy. Seeing the next generation of youth in a new country serving Maa Prabhu personally has brought me great joy. I thank you Maa again for this blessed opportunity of fellowship and satsang and giving us the opportunity to learn together from the blessed teachings of our beloved Prabhuji and Pujya Maa.

I pray that Pujya Maa Prabhu continue to bless us with these wonderful opportunities and continue to guide us that we can put into practice all that you have taught us. Please keep me forever at thy lotus feet and accept my heartfelt pranams.

५२

अध्यात्म

॥ ભાવના ॥

“ૐ મા પ્રભુ”

Thank you Maa for allowing us to have a youth shibir in Panama. This has definitely been a different shibir in comparison to previous shibirs. I feel this shibir was a true training ground for each of us. Though most of the day was conducted without the physical presence of Maa. She was overseeing every aspect of the shibir by making sure we had ample materials and activities for the day. We typically saw Maa at the beginning of the day as we went straight from the hotel to Maa's mandir. There we each got to do 5 to 15 pranam with Maa during her pranams, Then, we listened to prabhujii's lecture and sat in meditation. Prabhujii's lecture was in English. The most blessed time was when Maa explained details on meditation techniques and shared insights into how she too is running towards her spiritual goal just as Samit bhai runs towards the finish line in a marathon. Maa always leaves a small inspiration with each of us. My favourite was the importance of faith in our Guru which was given to us by Prabhujii in his

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૫૩

lecture. Faith and complete trust in our Guru in conjunction with devotion will bring forth Guru's grace into our lives and our beings, helping us throughout our sadhana. Additionally, Maa shared another point which I will take back home with me — to live and act in such a way that will always make our Guru proud of us. These two messages are my ardent prayers with which I take leave of Maa and at the same time which I leave at her blessed feet . First Maa fill me with that faith which will never waiver in the face of all challenges and saturate my entire being with your love so that every cell in my being will melt and live only for you. And second, always inspire me to live the life which will make you ever so proud of this child. I also want to thank the Panama youth and families. Who have been such loving and accommodating hosts. Thank you Maa. Always seeking to live in you Alone ! keep me near and dear to your heart Beloved Maa ! Bless all of your children.

Pranam
Bhavana Bhakta
Los Angeles, USA

૫૪

અધ્યાત્મ

॥ ॐ ॥

This year youth shibir was held at Panama city, Panama. This was my first ever youth shibir and I was amazed as to what I have learned I have been to shibirs with Maa before, but all of them were fulwadi shibirs so this took it up a notch. Thank you Maa so much for letting me come and teaching me so much. This shibir I learned quite a lot from meditation to fasting niyams and guru. The first thing we started of with on Sunday morning was everything about our guru. This topic continued on for the rest of the week as well. We learned that you should do whatever makes your guru proud such as facing your fears or completing your niyams. We also learnt that you should be a reflection of your guru, and carry out whatever your guru says. We should also do anything our guru says. We should also do anything our guru says no matter what. Finally we should hold our guru tightly and never let go.

Another thing we learned was meditation. Everyday I do five minutes of meditation, and it is very easy for me to get distracted, so I really wanted to know how to do meditation without being distracted. Pujya Maa said that there are

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

10 different ways to do meditation a few of them are trying to talk to God, chanting a mantra and focusing between your eyebrows. Along with how to do meditation we also learnt the benefits which included helping you calm your mind and self realization. Now by knowing the benefits and techniques of how to do meditation I will try incorporating it into my everyday practice of meditation. This shibir focused a lot on physical and mental health. We learned the key way of being healthy and that is by fasting. We learned three different ways to fast. The first was intermediate fasting where you fast alternate days. There was also the 16 8 fast in which you eat for 8 hours and fast for 16 hours. Finally, we learned about a fast where you take any two days of the week and fast. One of the benefits of fasting on water is that your healthy cells start to eat your unhealthy cells. This removes your chances of you getting sick. As a conclusion I learned that fasting is very beneficial and that it is important to fast.

Finally we learned about niyams, Niyams are promises you make to God which you are supposed to complete everyday without fail. For example since 2011 I have had the niyam of doing 11 pranams and varad hast everyday. If I

don't complete this niyam I cannot eat. Niyams teach people discipline and instill positive habit into people. Maa had said that by doing niyams a protective layer forms around us. So by doing 11 pranams which takes approximately two minutes we can be protected for 24 hours, isn't that a great bargain. Youth shibir was really fun and educational and I hope I can come back next year. Thank you Maa so much.

॥ पूज्या ॥

Pujya Smart
(Age 10)
Virginia USA,
18.08.18

Jai Krupalu Maa, This youth shibir was really fun and we learned so many new things. This was my first youth shibir, It was also the first time that Panama held a youth shibir, It was also the first time that panama held a youth shibir. Panama is a beautiful country. It has plants all over. I would like to thank Maa for letting me come to youth. I have learnt so much from this shibir. One thing that I learned is that there are different ways of meditating. I also learnt that

अप्रिल : २०१८

५७

discipline in a everyday life. This week I also learned what a canal is I even got to see one. In youth shibir I also learned and met about so many new people, I even made some new friends. I got to listen to so many new stories and I listened to new people speak. This week moksh, kavya and I were lucky to teach people about Maa 's childhood, I also got to teach them about Prabhu. When I go home I will take home that self realization is very important. Another thing I would like to do is thank all the panama bhaktas for making this happen. Also to thank them because they took the time and effort for this shibir. Once again thank you Maa.

॥ भोक्ष ॥

Om Maa

18.08.18

Thank you so much for this amazing opportunity to be part of a youth shibir. This was my very first full youth shibir. And I realized how big of a promotion Pujya Maa has given me, because everything got a lot harder. Youth shibir is not like fulwadi, its less games and more studying. In this shibir I had a totally differnt

५८

अध्यात्म

experience as well, instead of being a student I was a teacher. Everyday for an hour. Kavya, Puja and I would teach a lot of the youth about Maa, and Prabhu's life also about why we pray, and the power of prayer. Overall I really loved the experience of this shibir and I would definitely love to come to another youth shibir. Thank you so much for calling me to this shibir and for answering all of my prayers.

Jay jay Krupalu Maa.
Your First Lion
Moksh Desai
(Age 12)

॥ જિજ્ઞા ॥

પનામા યૂથ શિબિર તા.૧૧/૦૮/૧૮ થી ૧૯/૦૮/૧૮ની વચ્ચે આયોજાઈ. પનામા દેશના પનામા શહેરમાં અમેરિકા, કેનેડા અને પનામાથી યુવાન-યુવતીઓ શિબિરમાં ભાગ લેવા આવી પહોંચ્યાં.

યુવાવર્ગ સજ્જ હતો શિબિરમાં ભાગ લેવા તો પૂજ્ય ‘મા’ પણ સજ્જ હતા આ બાળકો ઉપર કૃપાની વર્ષા કરવા.

પહેલા જ દિવસે પૂજ્ય ‘મા’એ પદ વંચાવ્યું.

“ગુરુએ ગૌરવ લેવા જેવું
જીવન ઝળહળતું બનાવો.”

આખા પદની આપણે ખાલી શરૂઆતની બે પંક્તિઓ લઈએ

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૫૯

તો પણ એમાં જીવનનો સાર આવી જાય છે. ગુરુએ ગૌરવ લેવા લેવા જેવું જીવન બનાવવું હોય તો શું શું કરવું જોઈએ તેનું પ્રત્યક્ષ ઉદાહરણ પૂજ્ય ‘મા’ સ્વયં છે, કેટલા બધાં વર્ષોથી પૂજ્ય ‘મા’નું જીવન ગુરુભક્તિનો જીવતોજાગતો દાખલો છે, પ્રમાણ છે. પૂજ્ય ‘મા’ કહીને નહીં, કરીને દાખલો બેસાડે છે. જે જે વસ્તુ પૂજ્ય ‘મા’ આપણને શિબિરમાં કે બાકીના દિવસોમાં પણ શીખવાડે તેની પ્રેક્ટિસ તો પૂજ્ય ‘મા’ વર્ષોથી કરી રહ્યા છે. શિબિરમાં પણ તે જ સાધનાનો પડઘો પડી રહ્યો હતો. યુવાધનને ધ્યાનનું મહત્ત્વ સમજાવવામાં આવ્યું. પૂજ્ય ‘મા’ સાથે ધ્યાનમાં બેસવાનો સહુને લાભ મળ્યો. પન્નાસનમાં આરૂઢ પૂજ્ય ‘મા’ને ધ્યાન કરતાં જોવા એ જગતનો બહુ મોટો લહાવો છે. આ સાથે પ્રભુજીના લેક્યર્સ અંગ્રેજીમાં જેથી અહીં આવેલા યુવાનો અને યુવતીઓને સમજવામાં સરળતા રહે. પ્રભુજી એ ધ્યાન વિષે ઘણી વિસ્તૃત માહિતી આપી. ધ્યાન શા માટે કરવું જોઈએ, ધ્યાનના ફાયદા શું છે, પૂ. ‘મા’એ પણ ધ્યાન કરવાની જુદી જુદી દસ રીત બતાવી.

આ સાથે શિબિરમાં વ્યાયામ, ઉપવાસ વગેરેનું મહત્ત્વ બતાવતી વાતો પણ ઘણી થઈ. પૂજ્ય ‘મા’ પોતે કેટલાય વર્ષોથી ઉપવાસ કરે છે. વ્યાયામ પણ પૂ. ‘મા’ના જીવનનું અવિભાજ્ય અંગ છે. અને સાથે પ્રણામ અને પ્રાર્થના તો ખરાં જ. તો આ રીતે ગુરુને ગૌરવ લેવા જેવું જીવન બનાવવા કેટકેટલા રસ્તા પૂ. ‘મા’એ આપણને બતાવ્યા છે. પૂ. ‘મા’એ રસ્તાઓ ચીંધ્યા નથી પણ એ રસ્તાઓ પર ચાલીને, સફર કરીને આપણને

૬૦

અધ્યાત્મ

બતાવ્યું છે કે આ બધા રસ્તા કે એક રસ્તો જે પણ લો આપણે આપણા 'મા'ને ગૌરવ થાય તેવું કરી શકીએ.

પનામા શહેર અને અહીંના લોકો ગમી જાય તેવા છે. સરળ મનના પ્રેમાળ ભક્તો અહીં વસે છે. પૂજ્ય 'મા'ને પણ એટલે જ અહીં આવવાનું મન થતું હશે ! ૧૫મી ઓગષ્ટનો કાર્યક્રમ પણ ઘણો જ રસપ્રદ રહ્યો. પનામા અને ચિત્રકૂટની યુવામંડળીએ સરસ કાર્યક્રમો આપ્યા. પૂ.શ્રીનું પ્રવચન, શ્રી અરવિંદની ઝલક બધું જ ખૂબ સરસ.

પૂ.'મા'ના નિયમો વિષે પણ ઘણી વાતો થઈ. પૂ.'મા' શીર્ષસિન કરે તેની જે ડી.વી.ડી. છે તેના પણ દર્શન કરવા મળ્યા. આ ઉંમરે પણ પૂજ્ય 'મા' શારીરિક આરોગ્ય ને આધ્યાત્મિકતા જેટલું જ મહત્ત્વ આપે છે પૂ.'મા' યુવાનોને પણ શરમાવે તેવાં આસનો કરી શકે છે.

આ બધું નજીકથી જોવાનો લાભ પૂ.'મા' હંમેશાં આપતા હોય છે. પૂ.'મા' આવી જ રીતે બોલાવ્યા કરે, જીવનજરૂરી ભાથું બંધાવતા રહે.

આધ્યાત્મિક જીવનમાં પા પા પગલી ભરતાં પૂજ્ય 'મા' અમે તમને ગૌરવ લેવા જેવા થઈ શકીએ તેવા આશીર્વાદ આપો.

ૐ મા પ્રભુ

'પ્રેમીએ પ્રેમિકાને દ્વારે ટકોરો માર્યો. સ્વર સંભળાયો:

'કોણ ?' પ્રેમીએ કહ્યું; 'હું'. દરવાજો ન ખૂલ્યો. વર્ષો પછી પાછો આવ્યો, ટકોરો માર્યો, પૂછાયું : 'કોણ ?' પ્રેમીએ કહ્યું; 'તું, હવે તો તું જ છે, હું નથી.' ને દરવાજો ખૂલી ગયો.'—રુમી

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૬૧

॥ 'યોગજ્યોતગૌરવ'—શિષ્યવૃત્તિ વિતરણ સમારોહ ॥

(પરમ પૂજ્ય 'મા' સર્વેશ્વરીની પુણ્યસંનિધિમાં)

તા. ૨૬/૦૧/૨૦૧૯

આપણા સ્વર્ગારોહણના મંચે શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે વિશેષ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી હોય તેવા 'સ્વર્ગારોહણ-પરિવાર'ના બાળકોને બિરદાવવાનો કાર્યક્રમ પ.પૂ.'મા'ની ઉપસ્થિતિમાં યોજવામાં આવ્યો.

કાર્યક્રમની શરૂઆત નવ મંત્રગાન સાથે થઈ. 'યોગજ્યોતગૌરવ'નું નામ પૂજ્યશ્રી ગુરુદેવ અને પૂજ્ય 'મા' જ્યોતિર્મયીના નામો સમન્વિત કરીને પૂ.'મા'એ સૂચવ્યું છે.

આ અગાઉ ધોરણ ૧૦ અને ૧૨ના ગુજરાતના જિલ્લાઓમાં પ્રથમ આવેલ વિદ્યાર્થીઓને આ પારિતોષિકથી સન્માનવામાં આવ્યા હતા. આ અંગેના કાર્યક્રમો અમદાવાદ, રાજકોટ, સુરત ખાતે યોજાયા.

અંબાજી આસપાસની તમામ માધ્યમિક શાળાઓમાં ધોરણ ૮ થી ૧૨માં પ્રથમ આવનાર ૩૦ શાળાઓના ૧૩૦ બાળકોને ત્રણ વર્ષ સુધી 'સ્વર્ગારોહણ'ના હરિમંચે પારિતોષિકોથી બિરદાવવામાં આવ્યા હતા.

ઈ.સ. ૨૦૦૦ થી સ્વર્ગારોહણના તેજસ્વી બાળકો માટે પણ 'યોગજ્યોતગૌરવ' પારિતોષિક સાથે શિષ્યવૃત્તિ આપવાનો પ્રારંભ થયો છે.

આ દિવસે આમંત્રિત ૪૪ બાળકોમાંથી ૩૩ બાળકો

૬૨

અધ્યાત્મ

ઉપસ્થિત હતા. ધોરણ ૧ થી ૪ માટે રૂ.૩૦૦૦/- ધોરણ ૫ થી ૮ માટે રૂ.૪૦૦૦/- ધોરણ ૯ થી ૧૨ માટે રૂ.૫૦૦૦/- અને કોલેજ તેમજ ઉચ્ચતર અભ્યાસ માટે રૂ.૬૦૦૦/-ની રકમ મુકરર કરવામાં આવી હતી.

આ શુભ અવસરે બાળકોના અભ્યાસમાં આવતી આર્થિક મુશ્કેલીઓની વ્યથાને શ્રી અશ્વિનભાઈ અને જ્યોત્સ્નાબહેન જેવા વાલીઓએ દર્શાવી.

વિદેશ ભણવા જવા ઈચ્છતા બાળકોને પડતી મુશ્કેલીઓ તેમજ સંઘર્ષોની કથા શ્રી ધ્રુવીનાબહેન તેમજ જહાનવીબહેને વર્ણવી.

પૂજ્ય શ્રી‘મા’ની વિશેષ ઉપસ્થિતિમાં પૂ.‘મા’ના વરદહસ્તે મળેલા સન્માન અને આશીર્વાદથી બાળકો ધન્ય બની ગયા. પૂ.‘મા’એ ‘સ્વર્ગારોહણનો મંચ સૌ માટે છે પણ એનું ગૌરવ જળવાય તે જોવાની જવાબદારી પ્રત્યેકની છે’ એવી ટકોર પણ કરી. પૂ. શ્રી‘મા’એ સ્પષ્ટ કહ્યું, “જે મહાપુરુષ આ મંચ ઉપર તમારી તેજસ્વિતાને બિરદાવી રહ્યાં છે, તમને સન્માન ધરી રહ્યાં છે તેમની પ્રાર્થના તો બધાંને આવડવી જ જોઈએ. ૧ થી ૩ ધોરણ સુધીના બાળકોને માફ કરી શકાય પણ તેથી મોટી ઉંમરના બાળકોને ગુરુદેવની બાવની ના આવડે તો તેમને આ પુરસ્કાર મેળવવાનો અધિકાર નથી. પુરસ્કાર માટેની જાણ એકાદ માસ પહેલાં કરવામાં આવે છે. છતાં જે ના આવી શક્યા તેમને પુરસ્કાર આપવા તેમના ઘરે તો ના જ જવાય ને !”

સ્વર્ગારોહણના બાળકોની તેજસ્વિતાના સન્માનસ્વરૂપે જે

એપ્રિલ : ૨૦૧૯

૬૩

કંઈ રકમ શિષ્યવૃત્તિ તરીકે અપાય છે તે અત્યંત મૂલ્યવાન છે. બાળકોના જીવનમાં આ શ્રી લક્ષ્મીના આગમન સાથે એક નવા જીવનનો પ્રારંભ થઈ રહ્યો છે. (એની જાણ એમને હંમેશાં રહે એ માટે બેન્કમાં એમના નામનું ખાતુ ખોલીને શિષ્યવૃત્તિનો ચેક જમા કરાવવા પૂ.‘મા’એ અનુરોધ કર્યો.) માતાપિતા ખૂબ જાગ્રત રહે, બાળકોમાં સંસ્કારનું સિંચન થાય અને સત્યને વફાદાર રહેવા માટેના સદ્ગુણોનું આરોપણ તેમણે કરવાનું છે.

॥ કોરી કિતાબ ॥

એક સૂફી સંત હતા તેમણે જગતને એક મહાન ગ્રંથ ભેટ આપ્યો. તે ગ્રંથ બસ્સો પાનાંનો હતો. પણ તે તદ્દન કોરો હતો. તેમાં કંઈ જ લખાણ ન હતું. બિલકુલ કોરી કિતાબ !

ઘણાં વર્ષો બાદ એક સૂફી ફકીરે તેનું અવલોકન કર્યું અને ‘વીસ પાનાં’ તે વિશે લખ્યું, અને લોકોને સમજાવ્યું કે; ‘એ ધ્યાનનો એક પ્રયોગ હતો, એક પ્રકાર હતો કે મન કોરું રાખો, વિચારવિહીન રાખો. ધ્યાનમાં શૂન્ય થાઓ. અશબ્દને વાંચો. અદૃશ્યને જુઓ. એ જ પરમ તત્ત્વ છે, તેને પામો ત્યારે નિરાકારને તમે જોઈ શકશો. એનો અશ્રાવ્ય નાદ સાંભળી શકશો. એનું રહસ્ય પામી શકશો ત્યારે જીવન ધન્ય બનશે.’

—એક ઝેન કથા

૬૪

અધ્યાત્મ